

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF TER HOOGTE VAN DE GENTSEWEG NR. 219 TE DESSELGEM (WEST-VLAANDEREN)

VERSLAG VAN RESULTATEN

ABO Archeologische Rapporten 1509

Rapport opgemaakt door: Tine Van denhaute

Derbystraat 51

9051 Gent

mei 2021

Dossiernr. 30296.R.01

Projectcode OE: 2021B412

COLOFON

Titel

Archeologische evaluatie van het bodemarchief ter hoogte van de Gentseweg nr. 219 te Desselgem (West-Vlaanderen)

Auteurs

Tine Van denhaute

Projectnummer

- 30296 (intern)
- 2021B412 (AOE)

Plaats en Datum

Gent, april 2021

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 1509

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	24/2/2021	Interne draft
v1	26/2/2021	Externe draft / definitieve versie
v2	6/5/2021	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Jan Coenaerts
Business Unit Manager	Toon Moeskops
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

DEEL 1	Verslag van Resultaten	6
1	Inleiding	6
1.1	Thesaurus	6
1.2	Administratieve gegevens	6
1.3	Doel van het onderzoek	7
1.4	Aanleiding van het onderzoek	7
1.5	Afbakening onderzoeksgebied	7
1.6	Onderzoeksstrategie	10
2	Aard van de bedreiging	11
2.1	Huidige situatie.....	11
2.2	Toekomstige situatie	11
2.3	Topografische situering	14
2.4	Bodemkundige situering.....	18
3	Assessmentrapport: Archeologische voorkennis	24
3.1	Historische situering	24
3.2	Inventarissen onroerend erfgoed.....	27
3.3	Cartografische bronnen.....	33
3.4	Recente landschapsveranderingen	40
4	Besluit	42
4.1	Interpretatie en datering.....	42
4.2	Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	43
4.3	Samenvatting.....	44
5	Kwaliteitscontrole en ondertekening	45
6	Bibliografie.....	46

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2021).....	8
Figuur 2: Het studiegebied aangeduid op de kadasterkaart (CadGis 2021).....	9
Figuur 3: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)	11
Figuur 4: Inplantingsplan toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2021).....	13
Figuur 5: Rioleringsplan (Initiatiefnemer 2021)	13
Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021).....	14
Figuur 7: Het studiegebied aangeduid op de hoogtekaart (DTM 1m) (Geopunt 2021).....	15
Figuur 8: Skyview (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)	16
Figuur 9: Visuele weergave van de genomen hoogteprofielen bij het studiegebied (Geopunt 2020).	17
Figuur 10: Profiellijn noord-zuid (Geopunt 2021)	17
.....	18
Figuur 11: Profiellijn west-oost (Geopunt 2021).....	18
Figuur 12: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021).....	18
Figuur 13: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021).....	19
.....	20
Figuur 14: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2021).....	20
Figuur 15: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	21
Figuur 16: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021).....	22
Figuur 17: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)	23
Figuur 18: Tabel met geraadpleegde bronnen.....	24
Figuur 19: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Geopunt 2021)	27
Figuur 20: Tabel van het bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km (Geopunt 2021)	28
Figuur 21: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021)	29
Figuur 22: Tabel met de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021).....	30
Figuur 23: archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021).....	32
Figuur 24: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)	33
Figuur 25: Het studiegebied weergegeven op de Villaretkaart (Geopunt 2021)	34
Figuur 26: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021).....	35
Figuur 27: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)	36
Figuur 28: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)	37
Figuur 29: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020).....	38
Figuur 30: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart uit 1873 (Cartesius 2021)	39
Figuur 31: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021).....	40
Figuur 32: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)	41
Figuur 33: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)	42

DEEL 1 VERSLAG VAN RESULTATEN

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Waregem, Desselgem, Gentseweg,

1.2 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2021B412
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/00167
Naam + adres onderzoeksgebied	
- straat + nr.:	Gentseweg 219
- Postcode :	8790
- Fusiegemeente :	Waregem
- Land :	België
Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	N: 80095,8585/175846,3618 O: 80128,2762/175781,9078 Z: 80055,8131/175672,0690 W: 79908,2172/175703,7239
Kadaster	
- Gemeente :	Waregem
- Afdeling :	5
- Sectie :	A
- Percelen :	546s3; 546r3; 546p3; 550x; 546b3; 546d3, 546m3; 546v3, 546t3
Onderzoekstermijn	April 2021

1.3 DOEL VAN HET ONDERZOEK

Het doel van de archeologienota is nagaan in welke mate het archeologisch archief bedreigd wordt door een nakende ingreep in de bodem. Het onderzoek heeft drie objectieven. Ten eerste wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van de site. Daarnaast wordt nagegaan welke bewaring we kunnen verwachten van deze archeologische resten. Ten derde wordt nagegaan wat de impact van de geplande ingreep in de bodem zal zijn op deze resten.

De gegevens voor deze analyse worden gehaald uit bestaande en ontsloten landschappelijke, bouwkundige en archeologische inventarissen en kaarten in combinatie met de plannen geleverd door de opdrachtgever. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zal een advies worden geformuleerd voor eventueel archeologisch vervolgonderzoek; in situ bewaring of vrijgave van het terrein.

1.4 AANLEIDING VAN HET ONDERZOEK

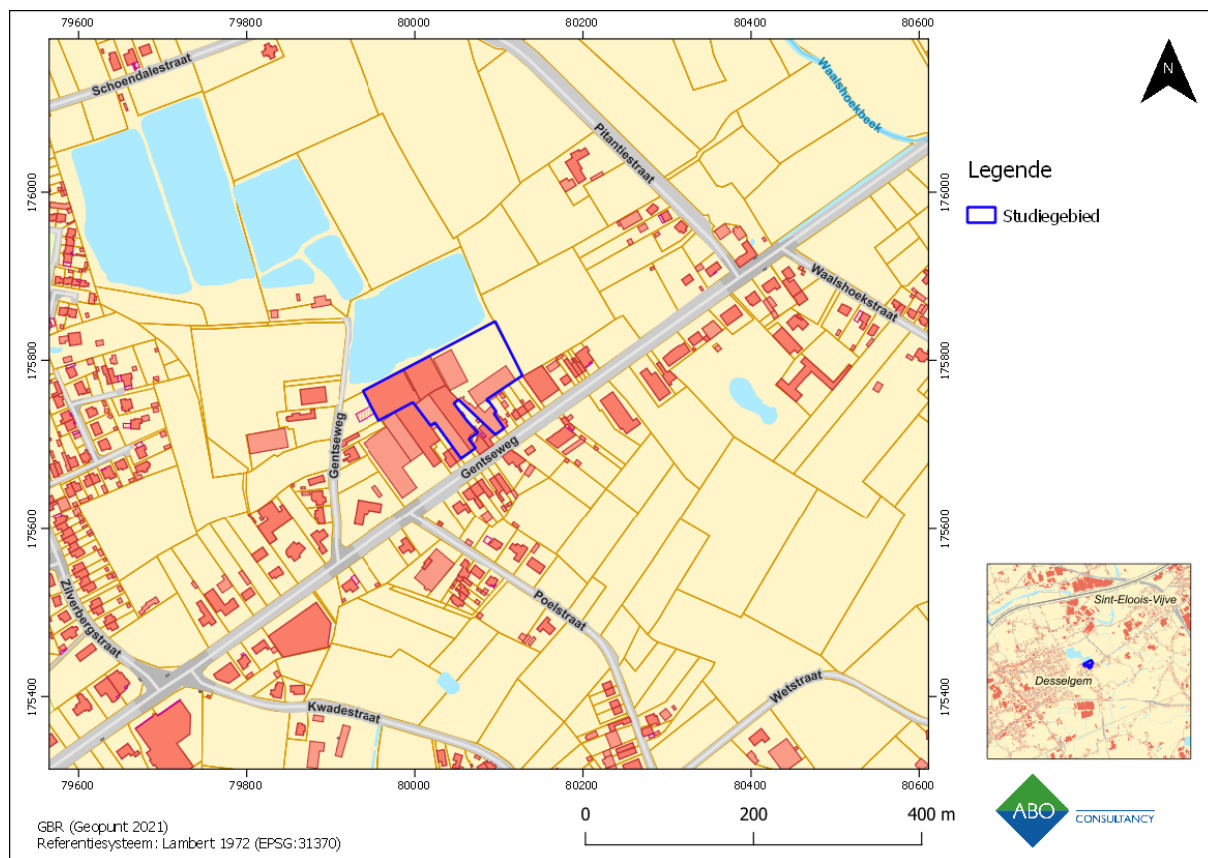
Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen voor de vernieuwing van een bedrijfsterrein.

Doordat de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de grens van 3.000m² (ca. 13.804²) overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 1.000m² (ca. 13.804²) overschrijdt buiten een archeologische zone, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Hierbij wordt bijgevolg een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek.

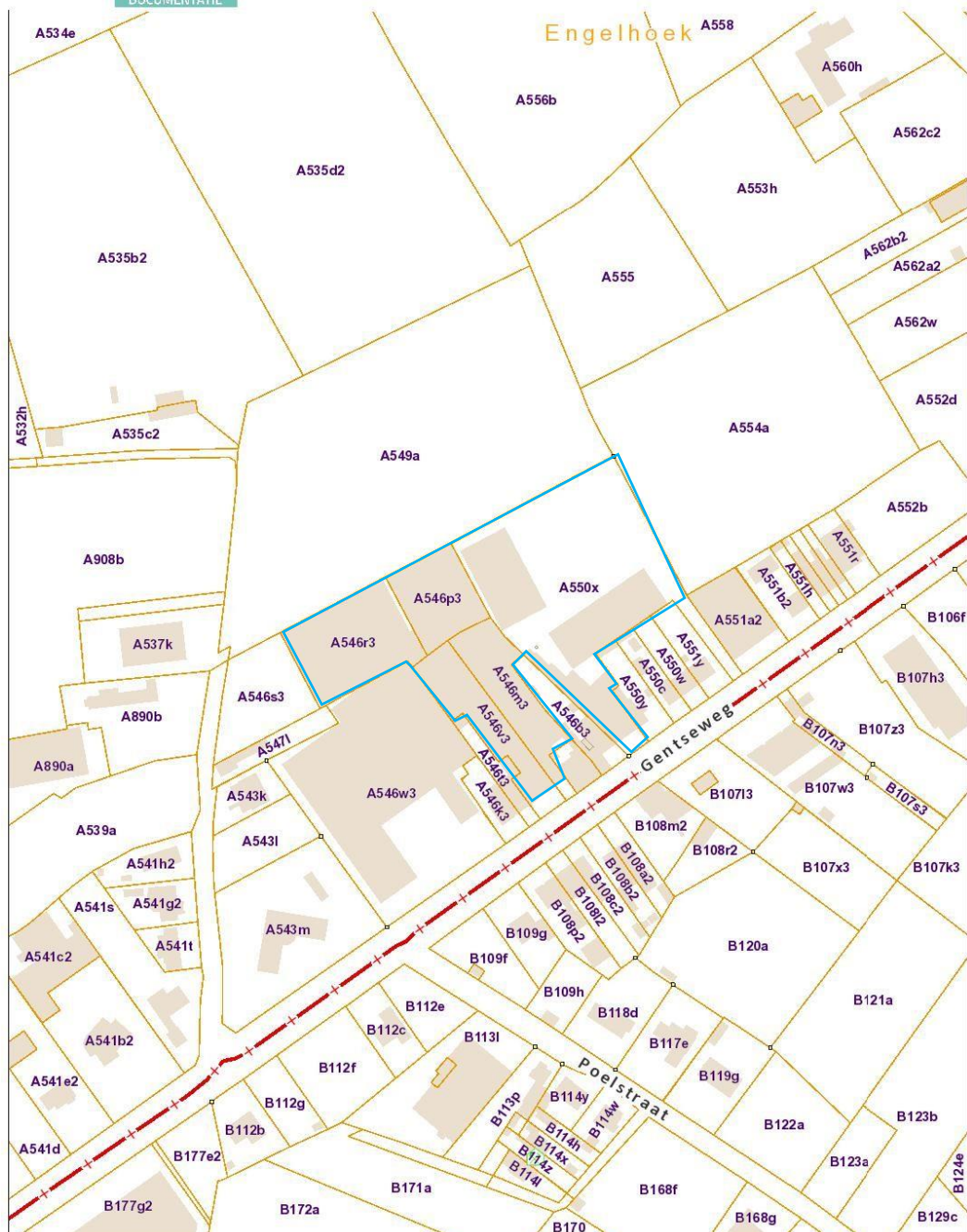
1.5 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

Het studiegebied is gelegen in Desselgem, een deelgemeente van Waregem. Het terrein heeft een oppervlakte van ca. 13.804m² en omvat volledig de volgende percelen: 546s3, 546r3, 546p3, 550x, 546b3, 546d3, 546m3, 546v3, 546t3. Het centrum van Desselgem bevindt zich op ca. 1,5km ten noordwesten van het studiegebied, het centrum van Waregem op ca. 4km ten zuidoosten. De Leie bevindt zich op ca. 1km ten noorden van het studiegebied. Meteen ten noorden van het studiegebied is een schare vijvers te zien. Het gaat hier om een voormalige zandwinningsputten uit de 20ste eeuw die nu dienstdoen als visvijvers.

Figuur 1 geeft het studiegebied weer op de GRB basiskaart, terwijl figuur 2 de kadasterkaart voor het studiegebied toont.

Figuur 1: Het studiegebied aangeduid op de GRB basiskaart (Geopunt 2021)

De AAPD is de auteur van het kadastraal percelenplan en de producent van de databank waarin deze gegevens zijn opgenomen en geniet de intellectuele eigendomsrechten opgenomen in de Auteurswet en de Databankenwet. Vanaf 01/01/2018 worden de gebouwen op het kadastraal percelenplan geleidelijk vervangen door een dataset (= Bpn_Rebu oftewel Gebouwen(gewesten)) beheerd door de gewesten. De AAPD zal dan niet langer verantwoordelijk zijn voor de voorstelling van de gebouwen op het kadastraal percelenplan

Figuur 2: Het studiegebied aangeduid op de kadasterkaart (CadGis 2021)

1.6 ONDERZOEKSSTRATEGIE

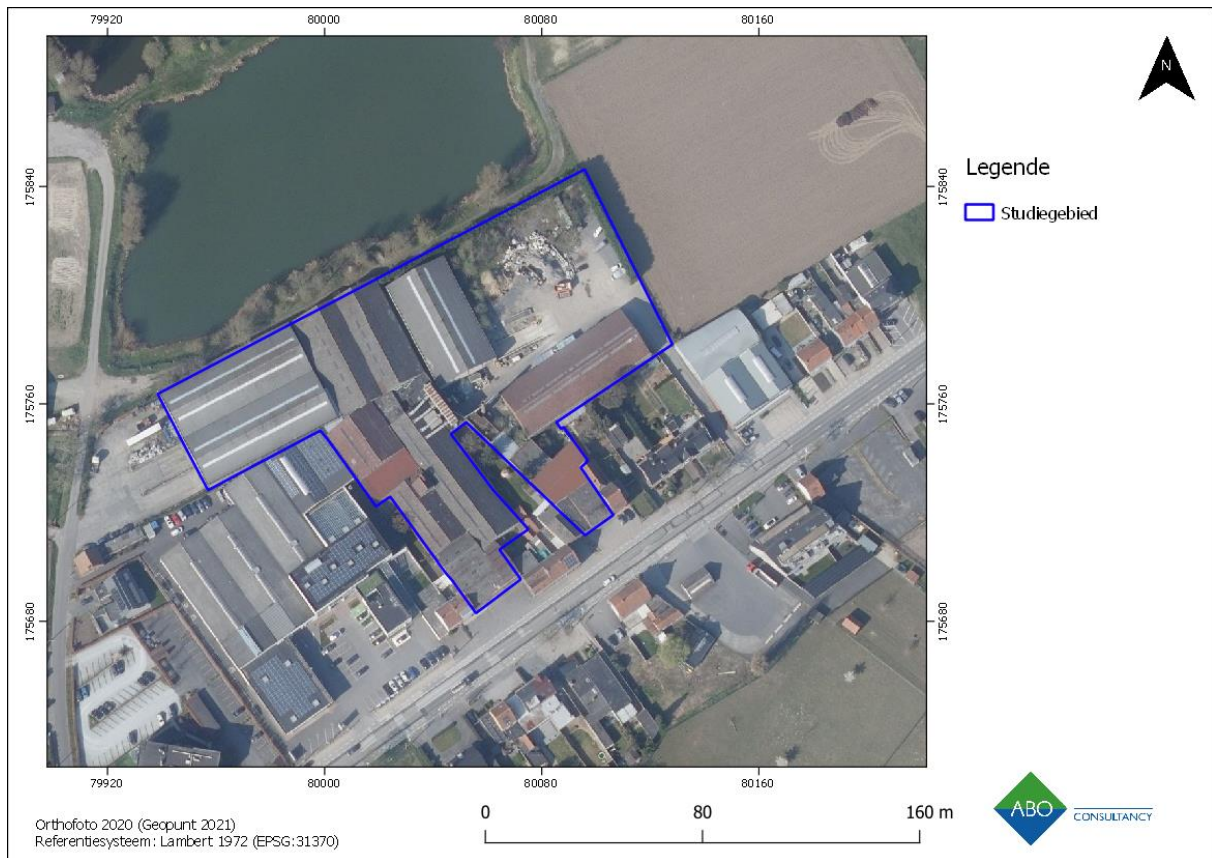
Volgende twee stappen worden ondernomen om een archeologisch verwachtingsprofiel op te stellen:

- 1) Een analyse van de bestaande en ontsloten landschappelijke gegevens plaatst het studiegebied in een breder landschappelijk kader (hst. 3). Hiervoor werden zowel kaartmateriaal als literaire bronnen geconsulteerd.
- 2) Een analyse van de bestaande en ontsloten historische en archeologische gegevens geven inzicht in het archeologisch potentieel van het studiegebied (hst. 4). Hierbij werden voornamelijk inventarissen onroerend erfgoed en historische kaarten geraadpleegd.

Het archeologisch verwachtingsprofiel wordt vervolgens geconfronteerd met de aard van de geplande werken teneinde de impact van deze werken te bepalen en een advies te formuleren.

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

Figuur 3: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Binnen het studiegebied bevinden zich loodsen met in de noordoostelijke hoek verhardingen. Aan de zuidelijke zijde wordt het studiegebied begrenst door de Gentseweg. In het oosten grenst het studiegebied aan een landbouwperceel. Langsheen de Gentseweg is lintbebouwing te zien, met daarachter voornamelijk landbouwgebied. Ten noorden van het studiegebied zijn de vijvers van de voormalige steengroeve te zien. Op het terrein bevindt zich momenteel een laadput met een diepte van ca. 1,30m-mv.

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Binnen het studiegebied zal de bestaande, licht gefundeerde magazijnbebouwing en wegenis worden afgebroken. Aan de noordzijde van het studiegebied bevindt zich ook een laadput die zal gesloopt worden tot op een diepte van ca. 2m-mv. De meest westelijke loods en oostelijke loods en drie loodsen in het zuiden zullen behouden blijven. Binnen het studiegebied zal nieuwe wegenis worden aangelegd die bestaat uit beton. De gemiddelde diepte van uitgraving hiervoor bedraagt ca. 1,70m-mv.

In het zuidwestelijke gedeelte van het studiegebied (cf. figuur 5) komen ondergrondse citernes voor de opvang van regenwater evenals septische putten, bufferbekken e.d. voor de riolering. Het gaat hier om betonputten die op maximaal 4m-mv ingeplant zullen worden.

Voor het overige wordt er aan de noordoostelijke en zuidoostelijke rand van het projectgebied een smalle groenzone voorzien bestaande uit bomen en struikgewas. Voor de groenzone in het zuiden

wordt een talud voorzien van ca. 2m hoog waarop dan bomen en struikgewas worden aangeplant. In het noorden bestaat reeds een groenzone, hier wordt een talud van ca. 1m voorzien. Er dient dan ook rekening te worden gehouden met compactie.

BESTAANDE LAADPUT uit TE BREKEN,
tot op diepte max. 2,00m

AANLEG NIEUWE WEGENIS 7.000m²

MAXIMALE GEMIDDELTE UITGRAVING 1,20m + 50cm
> afgraven algemeen tbv helling afwatering wegenis: 50cm
> betonplaat: 20cm
> funderingskoffer: 50cm
> infrezen kalk: 50cm

ONTWIKKELINGSFASE 1

Figuur 4: Inplantingplan toekomstige situatie (Initiatiefnemer 2021)

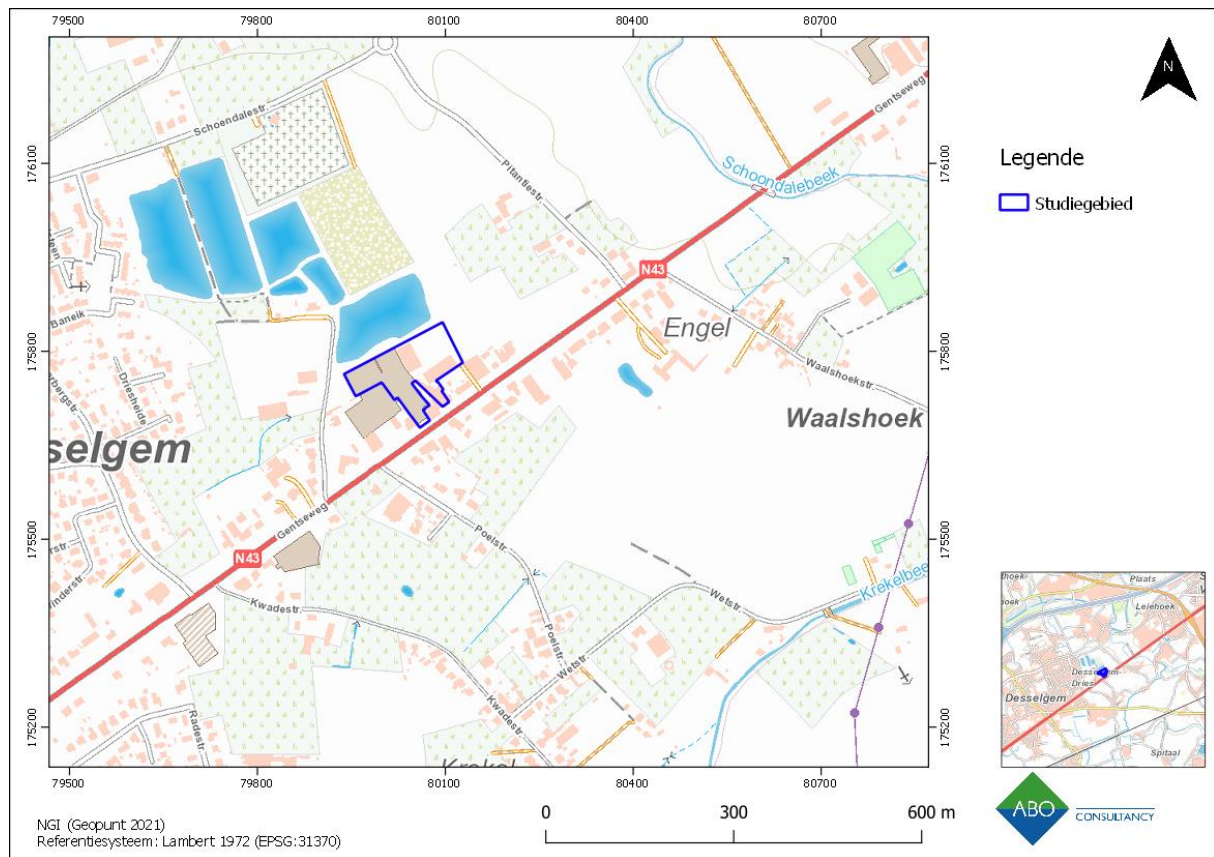

PRINCIPE RIOLEING

Figuur 5: Rioleringsplan (Initiatiefnemer 2021)

2.3 TOPOGRAFISCHE SITUERING

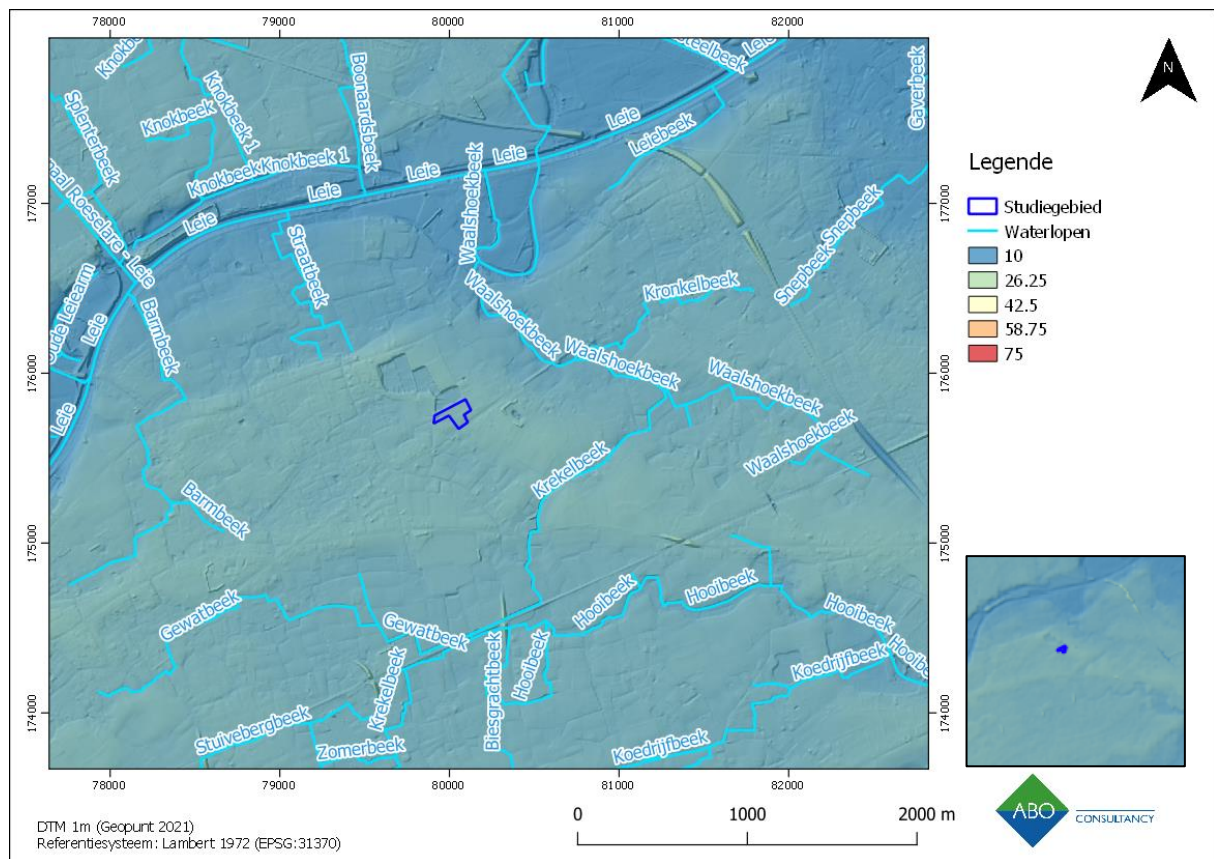
2.3.1 TOPOGRAFIE

Figuur 6: Topografische kaart met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Op de topografische kaart (figuur 6) zien we duidelijk de N43 (Gentseweg) ten zuiden van het studiegebied en aangeduid in het rood. Binnen het studiegebied is bebouwing aangeduid langs de oostzijde en fabrieksgebouwen langs de westelijke zijde. Ten noorden van het studiegebied zijn de vijvers te zien waar zich in de 20ste eeuw een zandwinningsgroeve bevond. Ten noordoosten van deze vijvers is een begraafplaats te zien. Voor het overige is langs de Gentseweg lintbebouwing te zien en ten westen van het studiegebied zijn woonwijken te zien die deel uitmaken van Dessselgem. Ten oosten van het studiegebied is het toponiem 'Engel' aangeduid. Iets ten oosten van het studiegebied is de Schoondalebeek aangeduid die de grens vormt tussen Dessselgem en Sint-Eloois-Vijve.

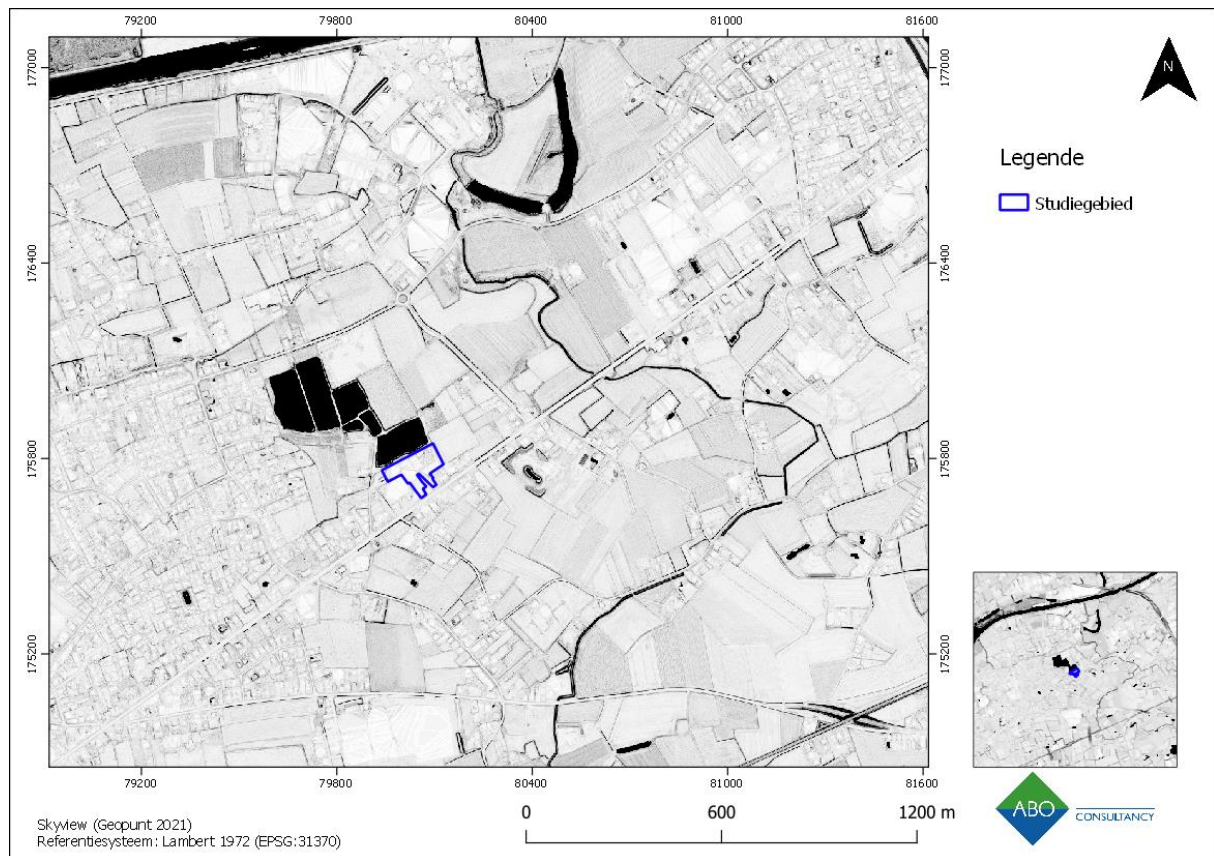
2.3.2 HOOGTEVERLOOP

Figuur 7: Het studiegebied aangeduid op de hoogtekaart (DTM 1m) (Geopunt 2021)

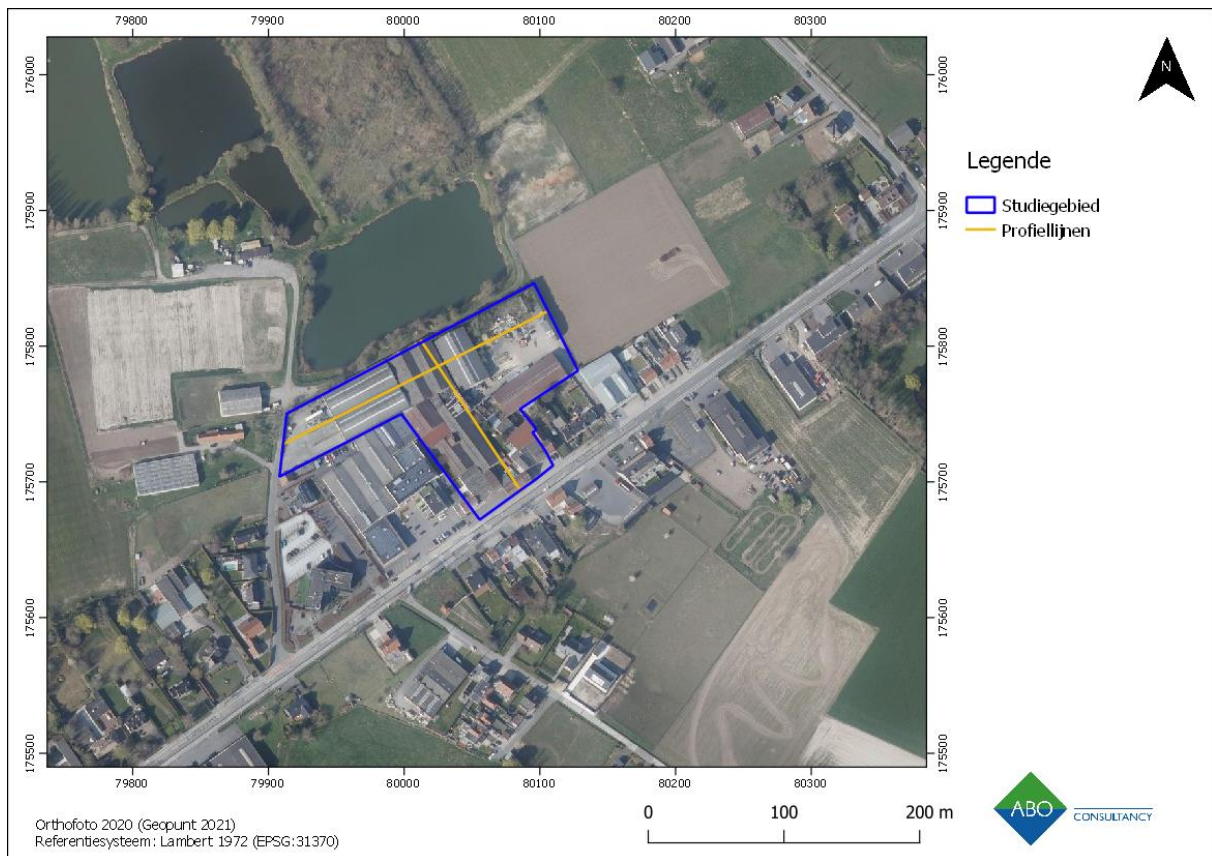
Het studiegebied bevindt zich binnen het Leie-Schelde interfluvium en is gelegen op de noordelijke overgang naar de Leievallei. Het studiegebied bevindt zich iets hoger in het landschap, op een zwak geprononceerde kouterrug. Op ca. 500m ten noorden van het studiegebied gaat deze kouterrug over in de lageregelegen, alluviale vlakte van de Leie.

Het studiegebied is door de iets hogere ligging in het landschap nabij een waterloop gunstig gelegen voor bewoning in vroegere periodes. Ook voor de steentijd was deze locatie gunstig.

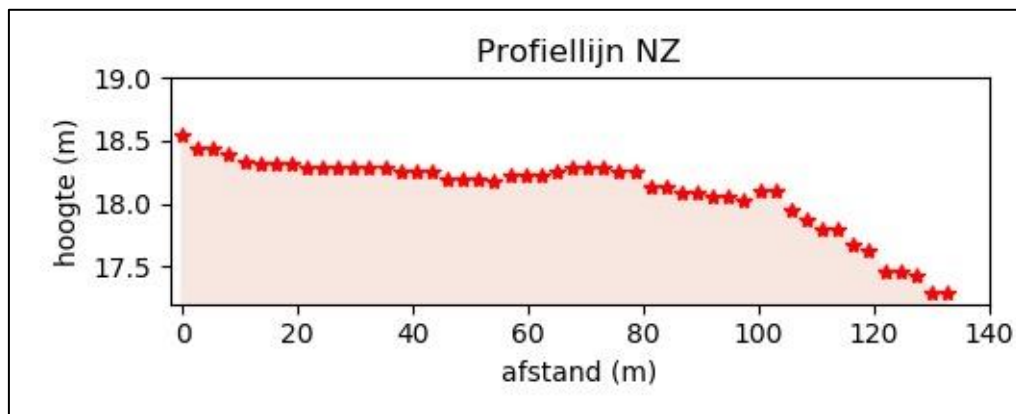

Figuur 8: Skyview (afgeleid van DTM 1m) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de skyview (figuur 8) zien we duidelijk de vijvers meteen ten noorden van het studiegebied. Wat verder ten noorden is de Leie te zien. Ten oosten van het studiegebied is de Schoondalebeek te zien. Ten noordoosten valt een oude meander van de Leie op te merken. Binnen het studiegebied zijn geen noemenswaardige hoogteverschillen te zien.

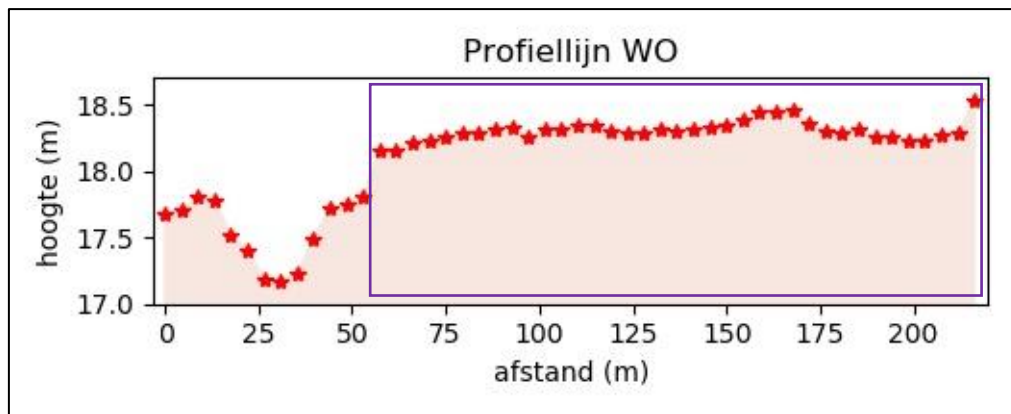

Figuur 9: Visuele weergave van de genomen hoogteprofielen bij het studiegebied (Geopunt 2020)

Figuur 10: Profiellijn noord-zuid (Geopunt 2021)

Op het hoogteprofiel van noord naar zuid (figuur 10) merken we een daling op in zuidelijke richting. Het verschil tussen het hoogste en laagste punt bedraagt ca. 1,5m. De daling komt door de ligging van het studiegebied op de zuidelijke flank van een kouterrug.

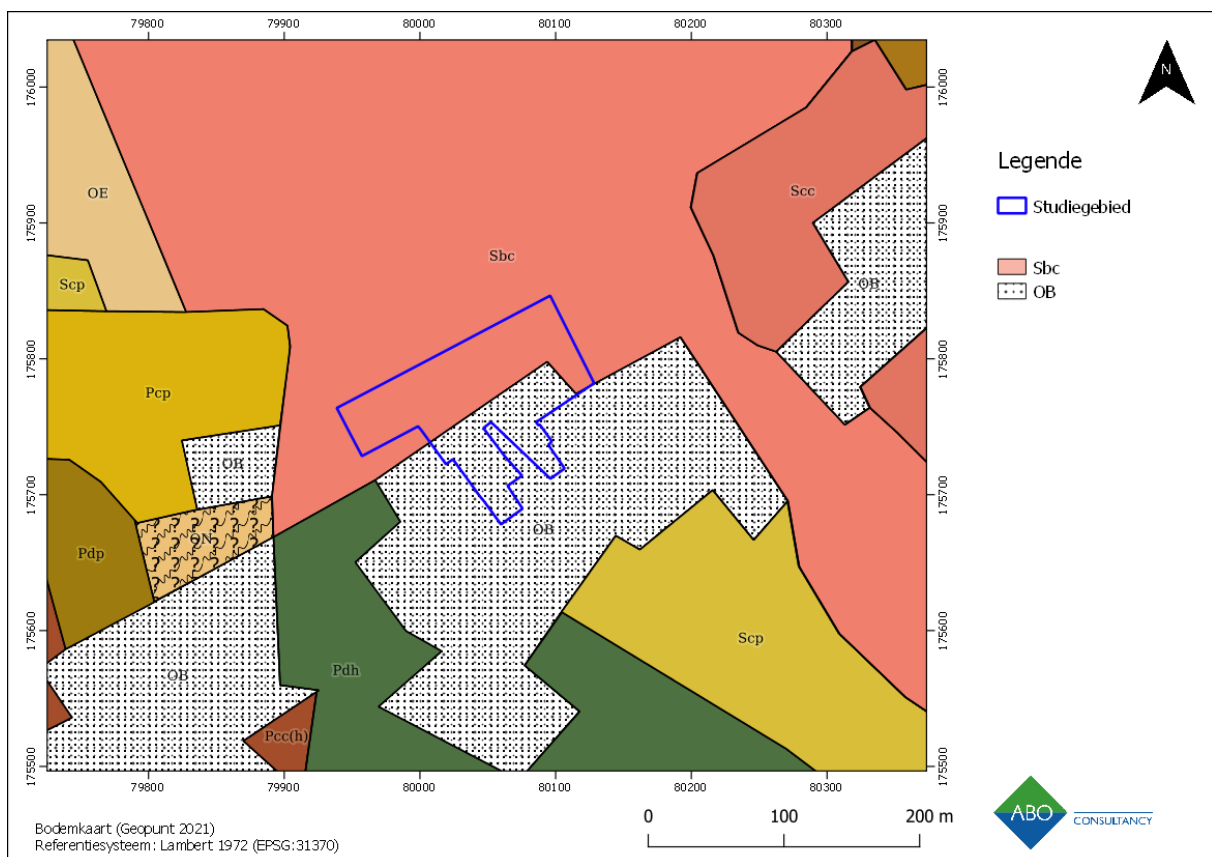

Figuur 11: Profiellijn west-oost (Geopunt 2021)

Op het hoogteprofiel met een west-oost oriëntatie (figuur 11) zien we dat het studiegebied (paars kader) op een nagenoeg gelijke hoogte blijft. De gelijke hoogte van de punten voor het studiegebied duidt op nivellering.

2.4 BODEMKUNDIGE SITUERING

2.4.1 BODEMKAART

Figuur 12: Gedigitaliseerde bodemkaart (1:20.000) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Het zuidelijke gedeelte van het studiegebied staat gekarteerd als bodemtype **OB**, een door menselijke ingrepen gewijzigde bodem waarvan het oorspronkelijke bodemtype niet meer achterhaald kon worden. Gezien de ligging van het studiegebied aan de drukke Gentseweg is dit geen verrassing.

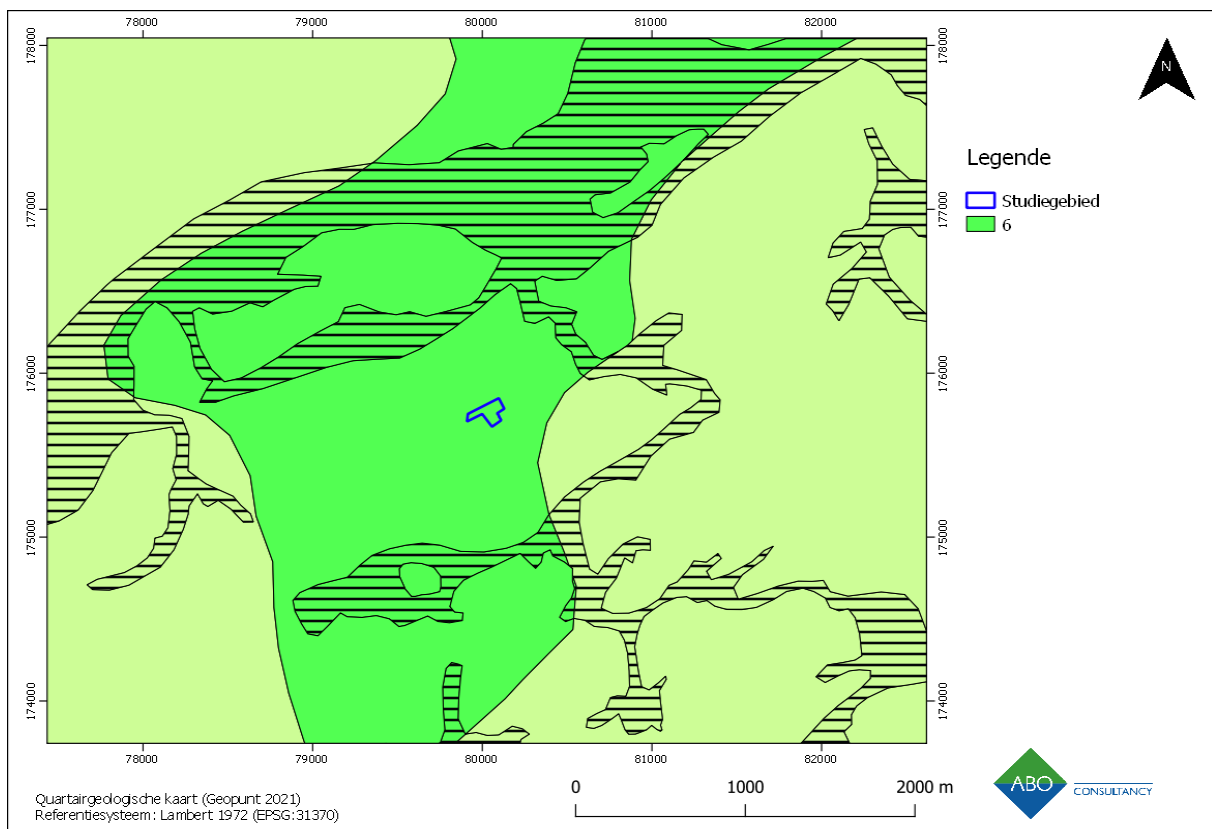
Het noordelijke gedeelte van het studiegebied bestaat uit bodemtype **Sbc**, een droge, lemige zandbodem met een sterk gevlechte, verbrokkelde textuur B-horizont. De bouwvoor is ca. 25cm dik en donker grijsbruin. De textuur B-horizont daaronder is gedeeltelijk opgelost en komt vaak in ijzerconcreties voor (pre-podzol). De roestverschijnselen beginnen tussen 90 en 120cm-mv. Deze bodem is te droog in de zomer en gevoelig voor zandverstuiving. Deze bodems zijn matig geschikt als akkerland en weinig geschikt als weiland.

Iets ten westen van het studiegebied is een gedeelte opgehoogde grond te zien. De zone van de zandgroeve, meteen ten noorden van het studiegebied staat eveneens gekarteerd als bodemtype **Sbc**. De zandgroeve werd gegraven in de jaren '60 van de vorige eeuw terwijl de bodemkaart werd opgesteld tijdens de jaren '50 tot '70 van diezelfde eeuw. Allicht kwam de kartering voor de bodemkaart er eerder dan de zandgroeve.

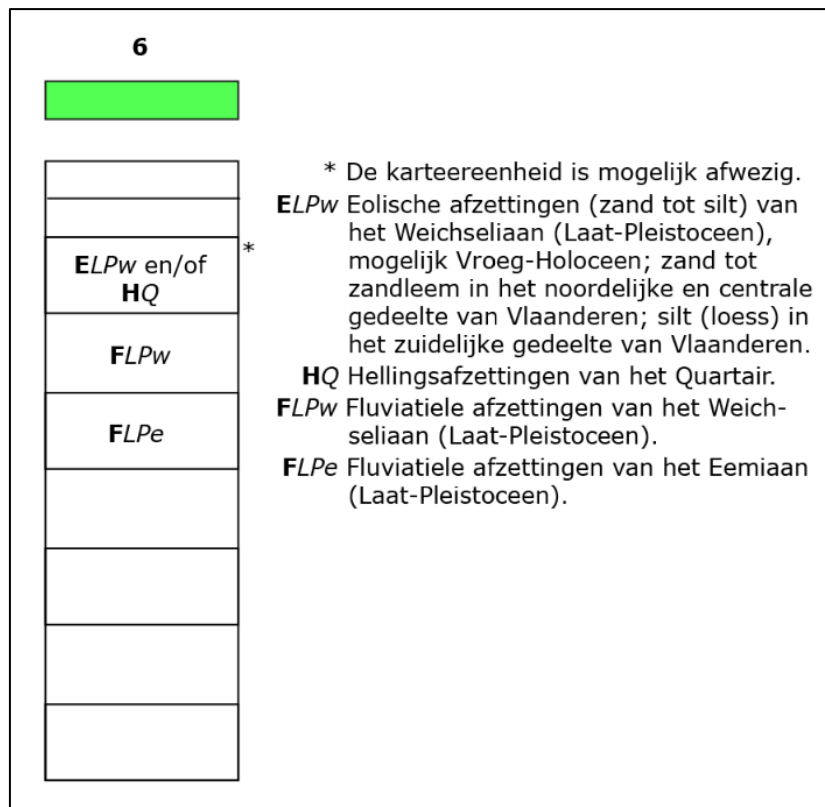
2.4.2 QUARTAIRGEOLOGISCHE KAART

De Quartairgeologische sequentie type 6 (figuur 14) bestaat uit fluviatiele afzettingen uit het Eemiaan (Laat-Pleistoceen) met daarboven fluviatiele afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Daarboven kan zich nog een laag bevinden met eolische afzettingen (zand tot silt) uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen. Het gaat hier dan om zand tot zandleem.

De Quartairgeologische sequentie toont mooi de ligging van het studiegebied aan binnen het stroomgebied van de Leie. Ten noorden van het studiegebied komt de Leie voor en ten zuiden de Gaverbeek, een fossiele rivierloop van de Leie. Voor de evolutie naar een meanderende rivier was de Leie een vlechtende rivier. De Quartairgeologische sequentie type 6 toont de verschillende fasen van fluviatiele afzetting aan. Nadien werd door het dieper uitsnijden van de rivier sediment losgemaakt dat door eolische werking verplaatst werd. Zo werd binnen het studiegebied lemig zand afgezet.

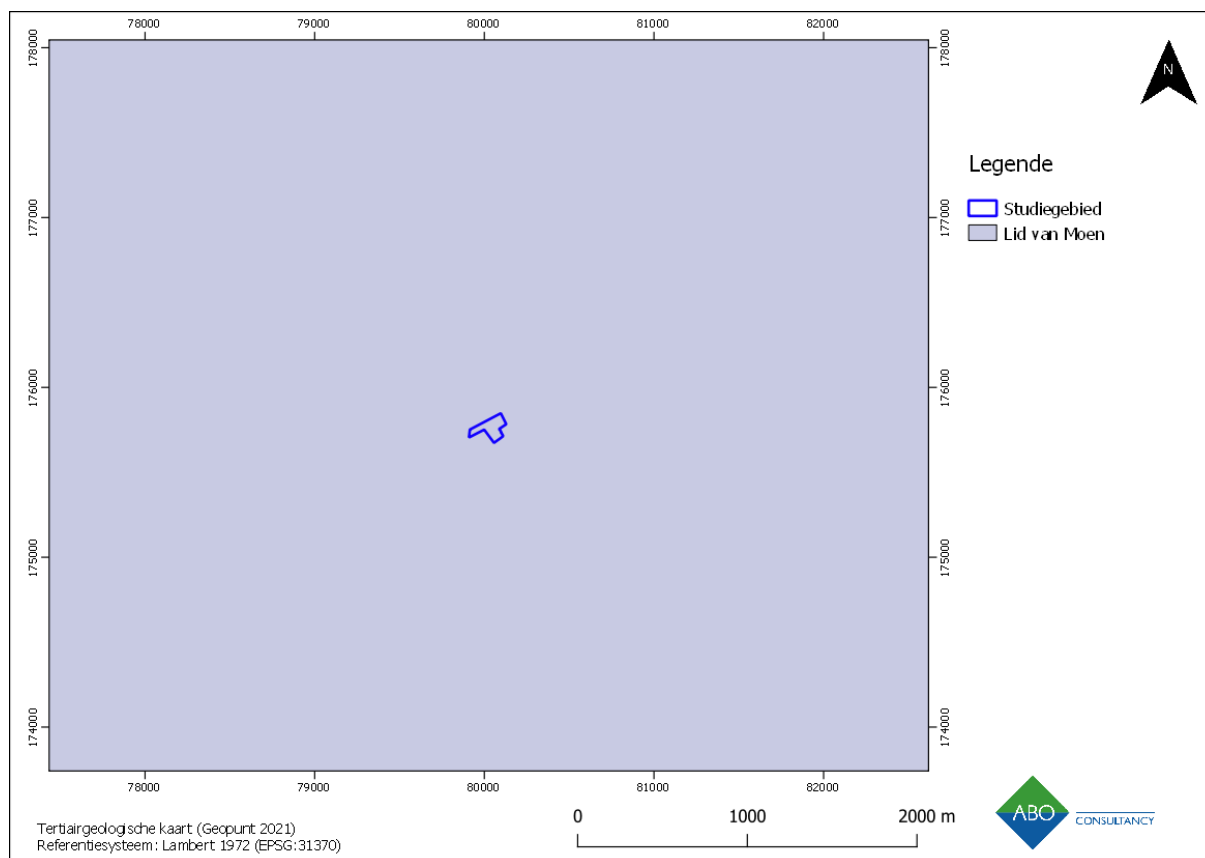

Figuur 13: Gedigitaliseerde Quartairgeologische kaart (1:200.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Figuur 14: Quartairgeologische sequentie ter hoogte van het studiegebied (Geopunt 2021)

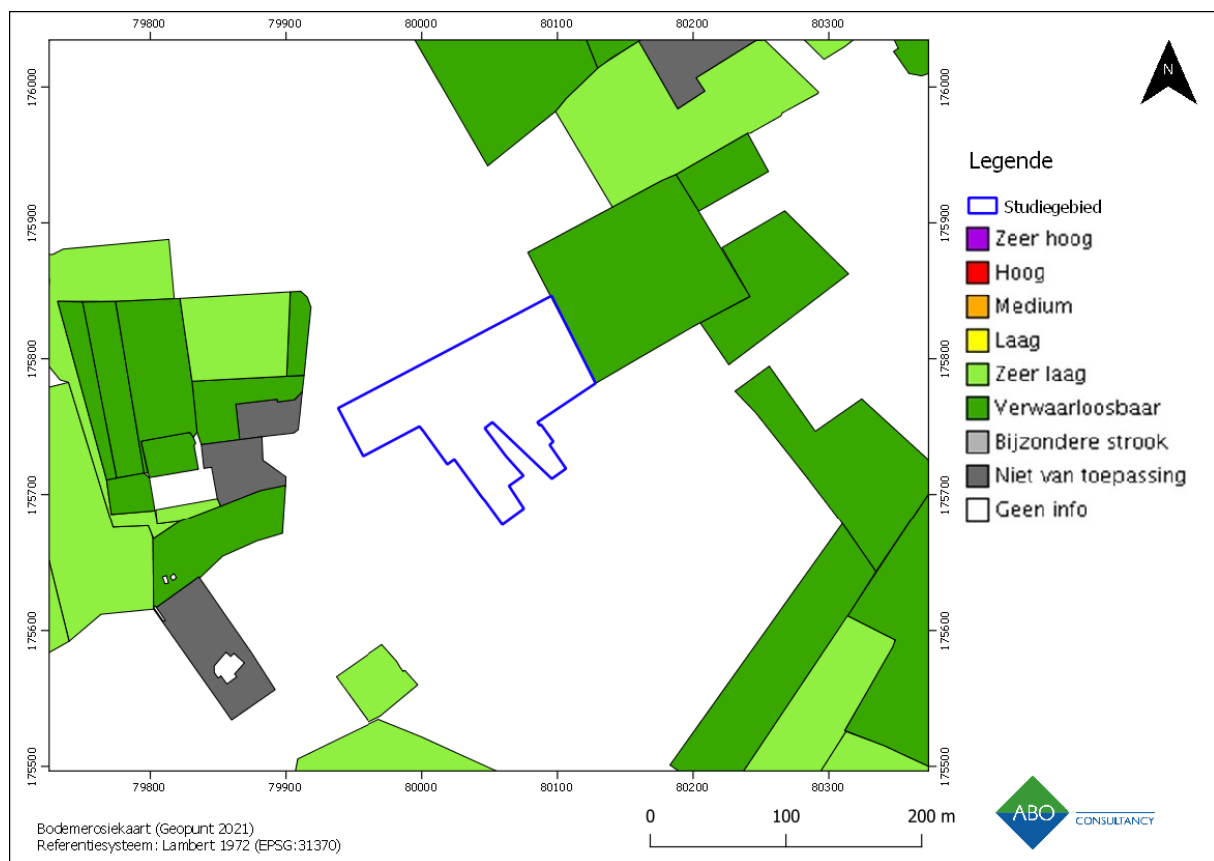
2.4.3 TERTIAIRGEOLOGISCHE KAART

Figuur 15: Gedigitaliseerde Tertiairgeologische kaart (1:50.000) met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Het studiegebied maakt deel uit van de Formatie van Kortrijk en is verder onderverdeeld binnen het lid van Moen (cf. figuur 15). De formatie bestaat uit grijze klei tot silt. Deze is kleihoudend en bevat kleilagen en nummulieten. De klei van het lid van Moen is erg geschikt voor het maken van bakstenen en werd dan ook in vroegere tijden vaak opgedolven als grondstof.

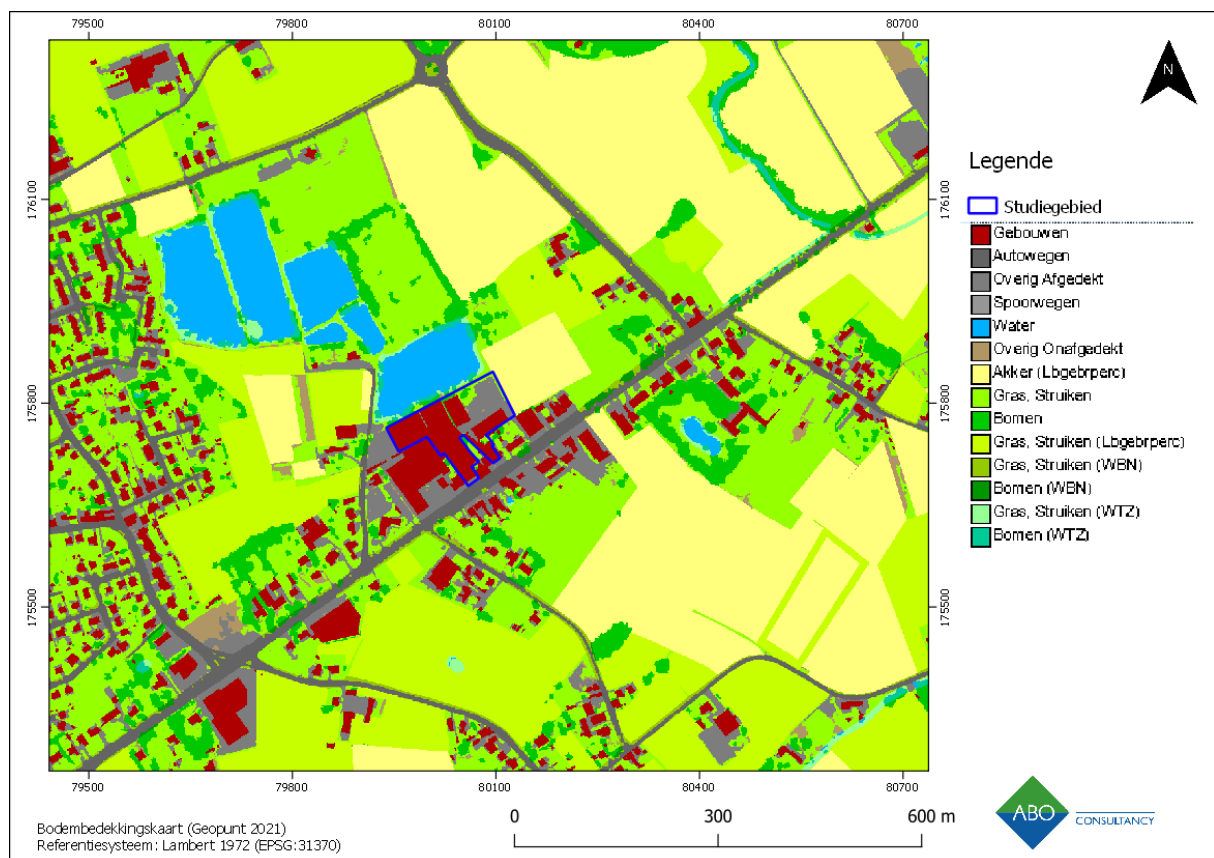
2.4.4 BODEMEROSIEKAART

Figuur 16: Bodemerosiekaart op perceelniveau met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

De potentiële bodemerosie binnen het studiegebied (figuur 16) is laag tot zeer laag. Dit geldt ook voor de omgeving rondom het studiegebied. Het studiegebied is dan ook gelegen op de zachte zuidelijke flank van de kouterrug en bevindt zich bovendien binnen een verharde zone wat de kans op erosie sterk vermindert.

2.4.5 BODEMBEDEKKINGSKAART

Figuur 17: Bodembedekkingskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de bodembedekkingskaart (figuur 17) zien we binnen het studiegebied verhardingen en gebouwen aangeduid staan. Er zijn ook kleinere groenzones te zien. Ten zuiden van het studiegebied is de Gentseweg op te merken. Ten noorden van het studiegebied zijn de visvijvers te zien met rondom een groenzone. Langs de Gentseweg is lintbebouwing te zien. Ten oosten van het studiegebied zijn woonwijken zichtbaar. De ruimere omgeving wordt gekenmerkt door landbouwgebied en weidegronden.

3 ASSESSMENTRAPPORT: ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Geraadpleegde bronnen hoofdstuk 4 met betrekking tot archeologische voorkennis	Toelichting
Inventarissen	
Inventaris Archeologische zone	Buiten archeologische zone
Landschapsatlas	Niet relevant
Inventaris bouwkundig erfgoed	Relevant, cf. 4.2.1
Beschermde monumenten	Relevant, cf. 4.2.2
Beschermde stads- en dorpsgezichten	Geen beschermde stads-of dorpsgezichten in de omgeving.
Centraal Archeologische Inventaris	Relevant, cf. 4.2.4
Inventaris Historische Stadskern	Buiten historische stadskern
Inventaris gebieden waar geen archeologie te verwachten valt (GGA)	Niet binnen GGA gelegen
Andere historische/ archeologische relictten	Geen andere relictten in de buurt (< 1km)
Cartografische bronnen	
Frickxkaart (ca. 1712)	Relevant, cf. 4.3.1
Ferrariskaart (ca. 1770-1778)	Relevant, cf. 4.3.2
Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)	Relevant, cf. 4.3.3
Vandermaelenkaart (1846- 1854)	Relevant, cf. 4.3.4
Poppkaart (1842-1879)	Relevant, cf. 4.3.5
Recente landschapsveranderingen	
Ortofoto 1971; 1979-1990; 2020	Relevant, cf. 4.4

Figuur 18: Tabel met geraadpleegde bronnen

3.1 HISTORISCHE SITUERING

De naam Desselgem is afgeleid Thrassalginghem, heem van Thrassald. De oudste geschiedenis van Desselgem is nauw verweven met de rivier de Leie. De naam Thrassalginghem wordt voor het eerst vermeld in de 10de eeuw.

Op een aantal locatie bij de hogere oevers van de Leie werden sporen uit de metaaltijden en Romeinse tijd aangetroffen. Het gaat hier dan onder andere om de Grote Heerweg die teruggaat op een Romeinse weg en de sluis van Ooigem. Bij een opgraving op de Meierie werden ook Romeinse bewoningssporen aangetroffen (Van Wallegem & Creyf 2010).

Vanaf de 5de en 6de eeuw verschijnen Frankische inwijkelingen in het gebied. Op de grote en gemakkelijk te bewerken gronden aan de oevers van de Leie ontstaan grote hofsteden die later uitgroeien tot domeinen en heerlijkheden.

Een van deze hofsteden heeft de naam Thrassaldingehem (later gekend als Munkenhof). Andere namen zijn Teppingehem (Meierie, verblijfplaats van de Meier) en Stenbeca (Ter Petantie).

Teppingehem bestond uit een opper- en neerhof, beiden omringd door een brede gracht. Het mottekasteel zal langzaam evolueren tot een agrarisch wooncomplex: mogelijk evolueert de Meierie in de late middeleeuwen van een mottekasteel naar een site met walgracht. Doordat de meier meestal verblijft in Harelbeke of in het gevolg van de Vlaamse graaf, plaatst hij een zetboer op de Meierie. Tot het oude domein Stenbeca zou een watermolen behoord hebben, die gelegen was ten oosten van de hofstede (Van Wallegem & Creyf 2010).

Ook het goed "Ter Linden" is één van de oudste hoeves van Desselgem, vermoedelijk ontstaan rond de 6de of 7de eeuw op de kouterlanden langs de Leie. Omstreeks de 7de eeuw is de streek gekerstend en wordt in de buurt van de hofstede Thrassaldingehem een eerste kapel gebouwd.

Omstreeks 950 wordt het gebied van het huidige Desselgem geschonken aan de Sint-Pietersabdij te Gent. De monniken van de Sint-Pietersabdij kiezen het Thrassaldingehem als bestuurscentrum voor hun bezittingen in de streek. Voortaan zal de oude hofstede "Munkenhof" (benaming verwijst naar monniken) genoemd worden, terwijl haar oorspronkelijke naam zou overgaan op de ganse parochie. Het "Munkenhof" vormt het foncier van de ongeveer 1.400 ha grote Sint-Pietersheerlijkheid, een belangrijk allodium dat zich uitstrekt over een groot deel van Beveren-Leie en Desselgem en verder nog gronden heeft in Waregem en Deerlijk. In de vroege middeleeuwen wordt het zuidelijke gedeelte van Desselgem nog steeds ingenomen door het Methelawoud. Ter hoogte van de huidige Kasteelstraat en Desselgem-Dries ligt het Laakbos, dat eigendom is van de Meierie (Van Wallegem & Creyf 2010)..

De gronden rond de Leie worden al vrij vroeg bebouwd en in cultuur gebracht. Vanaf de 11de en 12de eeuw worden grote delen els- en hooilanden op het overstromingsgebied van de Leie gewonnen. Eveneens in de 11de en 12de eeuw wordt het Methelawoud in het centrale en zuidelijke gedeelte van Desselgem door de bevolkingstoename en de nood aan landbouwgronden ontgonnen. Op de vrijgekomen gronden ontstaan enkele grote hofsteden, zoals het goed "Te Mele", "Te Raden", "Ter Wedaghe" en "Ter Keysere".

Reeds in de 12de eeuw is het grondgebied van Desselgem opgedeeld in verschillende heerlijkheden en lenen. De belangrijkste heerlijkheden die rechtstreeks of onrechtstreeks gehouden zijn van de Sint-Pietersheerlijkheid zijn de Meierie (met achterleen Malleerde), Wingene, Raden en Ter Linden (met achterleen Coppenolle en de Petantie).

Om orde en wet te handhaven op haar bezittingen stelt de Sint-Pietersabdij meiers (vertegenwoordigers) aan. Als tegenprestatie krijgen zij de hofstede Teppingehem in leen, vandaar de latere naam "Meierie". Al snel komt het ambt in handen van de machtige heren van Harelbeke. De oudst gekende meier, Therekinus van Desselgem, leeft in 1111. Deze twee machtskernen - "Munkenhof" en Meierie - zullen een duidelijke invloed uitoefenen op de ontwikkeling van de parochie Desselgem.

Wanneer omstreeks 1150 de afbakening van de parochie Desselgem plaatsvindt, wordt er een nieuw kerk gebouwd. Deze nieuwe, stenen kruiskerk wordt echter niet op de oorspronkelijke plaats nabij het "Munkenhof" opgetrokken, maar op de kruising van de Grote Heerweg en de Liebaardstraat halverwege het "Munkenhof" en de Meierie.

Vanaf het begin van de 13de eeuw tot rond 1630 is het meierschap in Desselgem in handen van de familie Halewijn. Door de afwezigheid van de eigenlijke heren namelijk de monniken van de Gentse Sint-Pietersabdij, gedraagt de familie Halewijn zich als officiële heren van Desselgem. Vóór 1281 hebben de monniken het "Munkenhof" reeds verlaten, aangezien in de inventaris van de abdijbezittingen van 1281 wordt vermeld dat de hoeve verpacht wordt aan Heinric van Gavere.

In 1452 worden de hofstede "De Meierie" en de bijhorende windmolen verwoest tijdens de opstand van de Gentenaren tegen hertog Filips de Goede. Sindsdien blijven de gronden onbebouwd en worden gebruikt als landbouwgrond en weiland (de ophoging binnen de walgracht zal geleidelijk aan worden genivelleerd).

In de laatste decennia van de 16de eeuw breken onrustige tijden aan met het opkomende protestantisme, de Beeldenstorm en de reactie van de katholieke Spaanse vorsten. De ganse streek verpaupert en raakt ontvolkt door emigratie, ziekte en krijgsverrichtingen. De parochiekerk van Desselgem wordt grotendeels verwoest door de Gentse calvinisten (1579-1580). In 1598 wordt het "Munkenhof" platgebrand door vrijbuiters uit Oostende. Na de opstand van de Nederlanden tegen Spanje op het einde van de 16de eeuw blijken vele hoeves van de kaart te zijn geveegd en is het bevolkingsaantal drastisch afgenomen (Van Wallegem & Creyf 2010).

Door de voortdurende invallen van de Fransen in de loop van de 17de eeuw, kan Desselgem niet verder tot ontwikkeling kan komen. Op de figuratieve kaart van de rentegronen onder Sint-Pietersheerlijkheid, opgemaakt door pastoor Gudwaldus van der Mariën in 1675, is de sterk verspreide hoevebebauwing in de gemeente dan ook maar in lichte mate toegenomen in vergelijking met het begin van de eeuw. In 1688-1697 woedt de Negenjarige Oorlog en in 1695 slaat een Franse legereenheid van 10.000 man zijn kamp op te Beveren en Desselgem, met opeisingen en plunderingen tot gevolg.

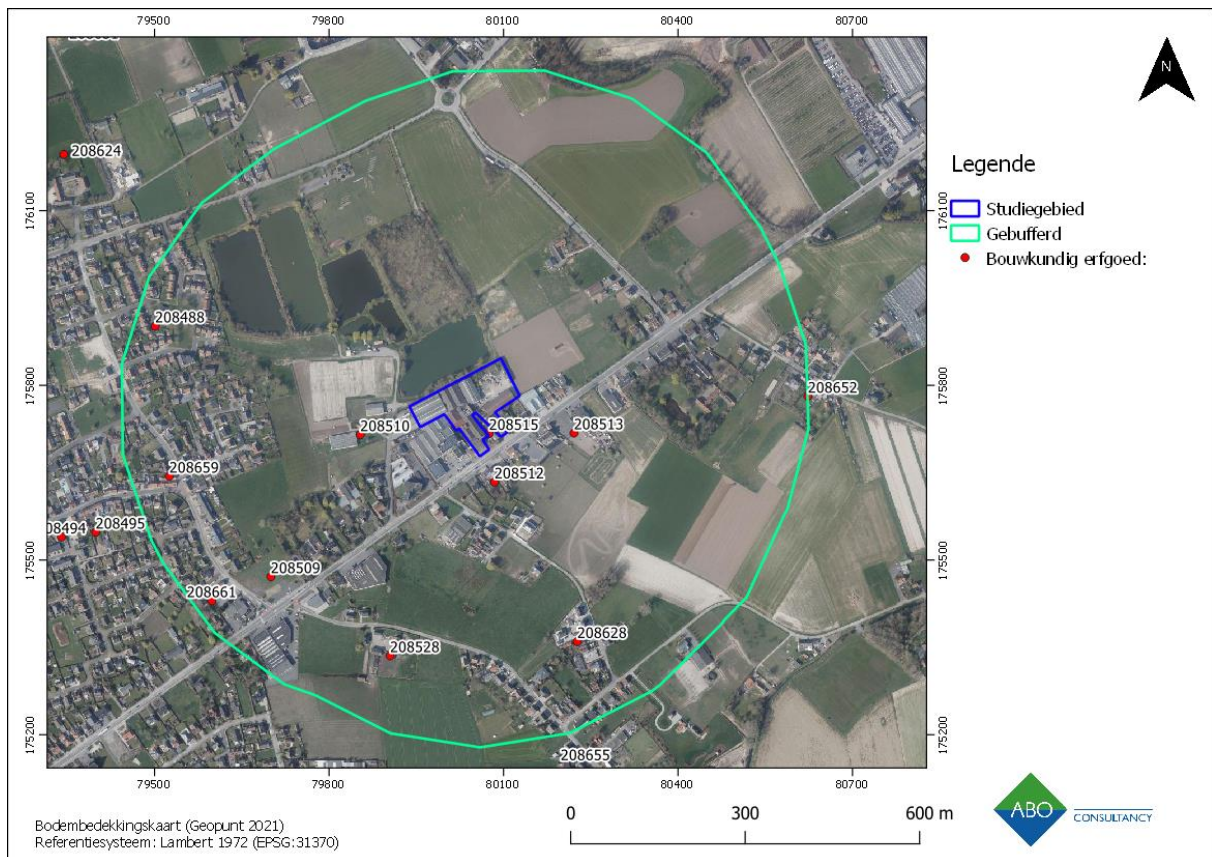
Onder het Oostenrijkse bewind wordt de steenweg van Kortrijk naar Gent aangelegd in 1716-1717. Ten noorden van deze steenweg bevindt zich het studiegebied. Tot aan de Franse revolutie blijft de abt van de Sint-Pietersabdij uit Gent één van de machtigste grondeigenaars in de streek tussen de Gaverbeek en de Leie. Met de Franse revolutie staan alle eigendommen van de Sint-Pietersabdij in Desselgem te koop. Alle eigendommen - waaronder het "Munkenhof" - worden opgekocht door Joannes Verhaeghe, landbouwer op het "Munkenhof" en vermoedelijk stroman van de abdijheer.

De landbouw en thuisnijverheid (linnen) zijn tot circa 1850 de voornaamste bron van inkomsten. Daarna kent de streek en ook Desselgem de opgang van het roten van vlas in de Leie en van de vlasverwerking in het algemeen (hoewel het Leieroten vanaf 1800 van start ging, kent dit gebruik pas vanaf het midden van de 19de eeuw grote faam). De schepen op de Leie mochten in de 19de eeuw niet varen op schroefkracht, aangezien de schroeven het bodemslijk omhoog jagen en zo het rotende vlas aantasten, en dienen bijgevolg voortgetrokken te worden op de trakel of het jaagpad (Desselgem-Trakel). Door het Leieroten komt de vlasbewerking los van de hofsteden en worden er vanaf het derde kwart van de 19de eeuw volop nieuwe huizen en vlasschuren gebouwd op de Leiekant. Daarnaast heeft de bloeiende vlasnijverheid ook een grote invloed op de ontwikkeling van het dorp en het bevolkingscijfer (Van Wallegem & Creyf 2010).

Tijdens WOI wordt Desselgem bezet door Duitse troepen. Er worden door hen drie vliegvelden aangelegd, één ten oosten van de Ooigemstraat (aan de Tienbunder), één in de buurt van de Radestraat en één nabij de Waregemstraat. Beschietingen op 16 en 17 oktober 1918 van zowel geallieerde als Duitse troepen brengen de dorpskern ernstige schade toe (Algoet 1999).

3.2 INVENTARISSEN ONROEREND ERFGOED

3.2.1 INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED

Figuur 19: Weergave van de locaties met gekend bouwkundig erfgoed binnen een straal van 500m (Geopunt 2021)

Het bouwkundig erfgoed (cf. figuur 19) in de omgeving van het studiegebied dateert op één uitzondering na telkens uit de 19de eeuw of later. Gezien dit in het kader van deze bureaustudie niet relevant is zullen deze elementen dan ook niet verder besproken worden. Voor de volledigheid worden deze wel opgelijst in onderstaande tabel.

De hoeve met ID 208510 betreft een 18de-eeuwse langgevelhoeve, gelegen aan het zijtracé van de Gentseweg leidend naar het recreatiegebied met visvijvers tussen de Schoendalestraat en de Gentseweg. De hoeve staat reeds afgebeeld op de figuratieve kaart van de Sint-Pieterssheerlijkheid, opgemaakt door Joseph de Coster in 1764. In 1910 wordt als bijgebouw een zwingelkot opgericht (voor de vlasnijverheid)

Grenzend aan het studiegebied bevindt zich ID 208515. Het gaat om een vlasserswoning met vlasschuren die dateert uit het interbellum. Volgens het kadaster bouwt vlashandelaar Michel Verhelst in 1926 de linkerwoning met de aanpalende vlasschuur. Vlashandelaar Albert Coorevits laat in datzelfde jaar de rechterwoning optrekken en bouwt in 1938 de aanpalende en dieper gelegen vlasschuur (registratie in 1953).

ID 208528 betreft een 18de-eeuwse hoeve met losse bestanddelen. Op de figuratieve kaart van de Sint-Pieterssheerlijkheid, opgemaakt door Joseph de Coster in 1764, bestaat de hoeve uit een boerenhuis en drie grote landgebouwen rondom een centraal erf; de hoeve is aan de westzijde omgracht. In de 19de en 20ste eeuw werd de hoeve verbouwd en uitgebreid.

Het Klokkenhof met ID 208661 gaat terug tot de 14de eeuw. In het laatste kwart van die eeuw wordt de familie van den Dale als eigenaar vermeld. Tijdens de 16de eeuw is er een nieuwe eigenaar, William Montens. In de 17de eeuw wordt de hoeve afgebeeld op de figuratieve kaart van Desselgem, uit 1620. Op de figuratieve kaart van de Sint-Pietersheerlijkheid wordt de hoeve met een 8-vormige omwalling afgebeeld. Er staat een boerenhuis op het opperhof en een landgebouw op het neerhof. Tijdens de 19de eeuw en in de periode voor WOI wordt de hoeve telkens uitgebreid. Ca. 1960 worden de landgebouwen en het bakhuis afgebroken.

De meldingen van bouwkundig erfgoed geven duidelijk de historiek van de streek weer. Tijdens de late middeleeuwen en nieuwe tijd is er een nadruk op landbouw weergegeven door grote boerenerven. Later, op het einde van de 18de eeuw verschuift de economische tendens naar vlasroten en zeker vanaf de 19de eeuw verrijzen er talloze vlasserwoningen, vlasschuren en aan vlasnijverheid gerelateerde bijgebouwen in de streek.

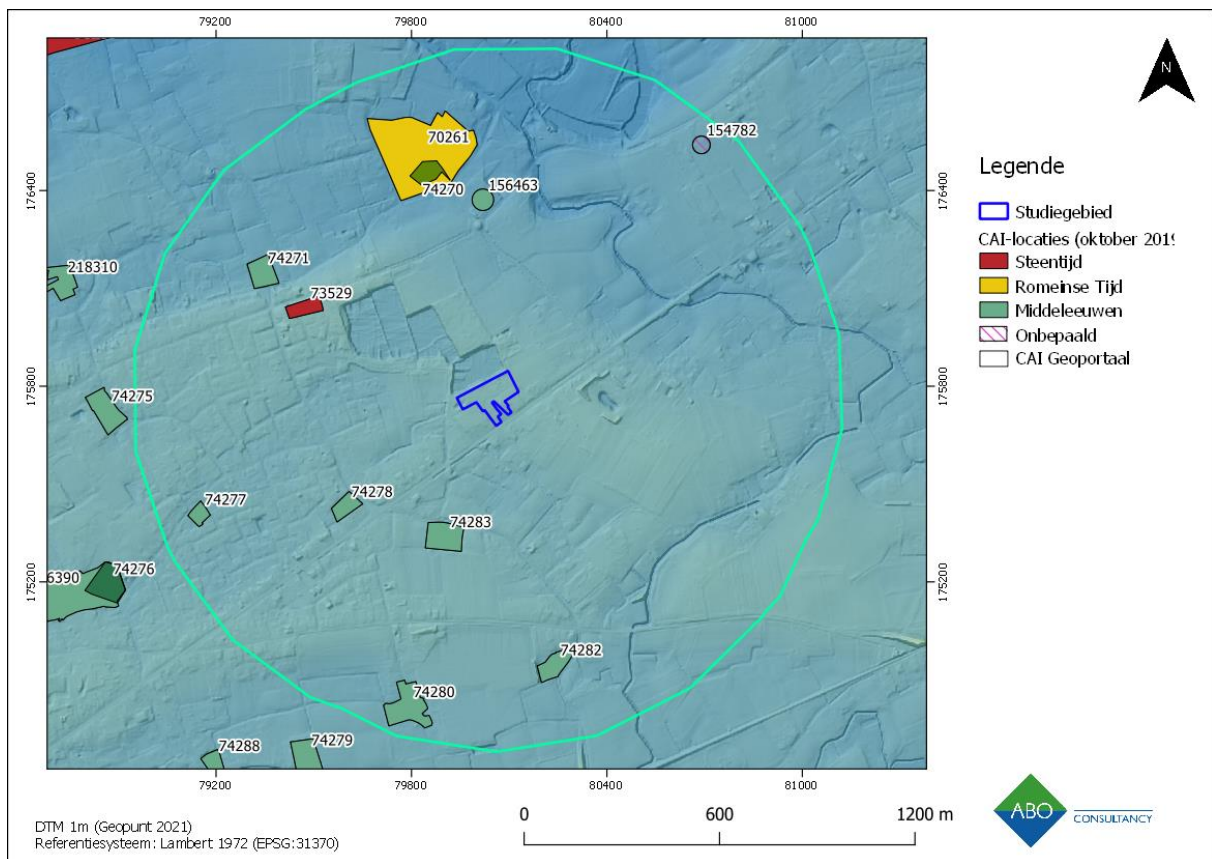
ID	Omschrijving	Datering
208488	Onze-Lieve-Vrouwekapel	Na 1975
208509	Woning met cichorei-ast	Interbellum
208510	Langgevelhoeve	18 ^{de} eeuw
208512	Arbeiderswoning	Interbellum
208513	Vlasserswoning	Interbellum
208515	Vlasserswoning met vlasschuren	Interbellum
208528	Hoeve	18 ^{de} eeuw
208628	Vrijstaande dorpswoning met bijgebouwen	Interbellum
208652	Dorpswoningen	3 ^{de} kwart 19 ^{de} eeuw
208659	Zwingelarij	Voor WOI
208661	Hoeve	15 ^{de} eeuw

Figuur 20: Tabel van het bouwkundig erfgoed binnen een straal van 1km (Geopunt 2021)

3.2.2 BESCHERMDE MONUMENTEN EN STADS- OF DORPSGEZICHTEN

Binnen een straal van 1km rond het studiegebied bevinden zich geen monumenten en beschermde stads- of dorpsgezichten.

3.2.3 CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Figuur 21: Overzicht van de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021)

ID	Omschrijving	Datering
70261	Veldkartering	Romeinse tijd
73529	Veldkartering	Steentijd
74270	Kaartstudie: site met walgracht	Late middeleeuwen
74271	Kaartstudie: site met walgracht	Late middeleeuwen
74275	Kaartstudie: site met walgracht	Late middeleeuwen
74277	Kaartstudie: site met walgracht	Late middeleeuwen
74278	Kaartstudie: site met walgracht	Late middeleeuwen
74280	Kaartstudie: site met walgracht	Late middeleeuwen

74282	Kaartstudie: site met walgracht	Late middeleeuwen
74283	Kaartstudie: site met walgracht	Late middeleeuwen
154782	Luchtfotografie	Onbepaald
156463	Erfgoedonderzoek en veldkartering	Middeleeuwen

Figuur 22: Tabel met de CAI-meldingen binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021)

ID 70261

Bij een veldkartering werden ter hoogte van een verlaten zandwinning, nabij Goed ter Pitantie, enkele scherven zachtgebakken, grijszwart gebruiksaardewerk aangetroffen.

ID 73529

Langs de vindplaats 'Heerweg' (Schoendalestraat) werden enkele kleine afslagen van vuursteen uit de steentijd aangetroffen.

ID 74270

Op deze locatie werd op de Popp-kaart (1842-1879) een site met walgracht met een vermoedelijke datering in de late middeleeuwen vastgesteld.

ID 74271

Op deze locatie werd eveneens op de Popp-kaart (1842-1879) een site met walgracht met een vermoedelijke datering in de late middeleeuwen vastgesteld.

ID 74275

Ook op deze locatie, bij de Kasteelstraat

ID 74277

Bij Desselgem-Dries werd op de Popp-kaart (1842-1879) een site met walgracht met een vermoedelijke datering in de late middeleeuwen vastgesteld.

ID 74278

Nabij de Zilverbergstraat werd op de Popp-kaart (1842-1879) een site met walgracht met een vermoedelijke datering in de late middeleeuwen vastgesteld.

ID 74280

Nabij de Waregemstraat en de Leemputstraat werd op de Popp-kaart (1842-1879) een site met walgracht met een vermoedelijke datering in de late middeleeuwen vastgesteld.

ID 74282

Langsheen de Leemputstraat werd op de Popp-kaart (1842-1879) een site met walgracht met een vermoedelijke datering in de late middeleeuwen vastgesteld.

ID 74283

Bij de Kwadestraat werd op de Popp-kaart (1842-1879) een site met walgracht met een vermoedelijke datering in de late middeleeuwen vastgesteld.

ID 154782

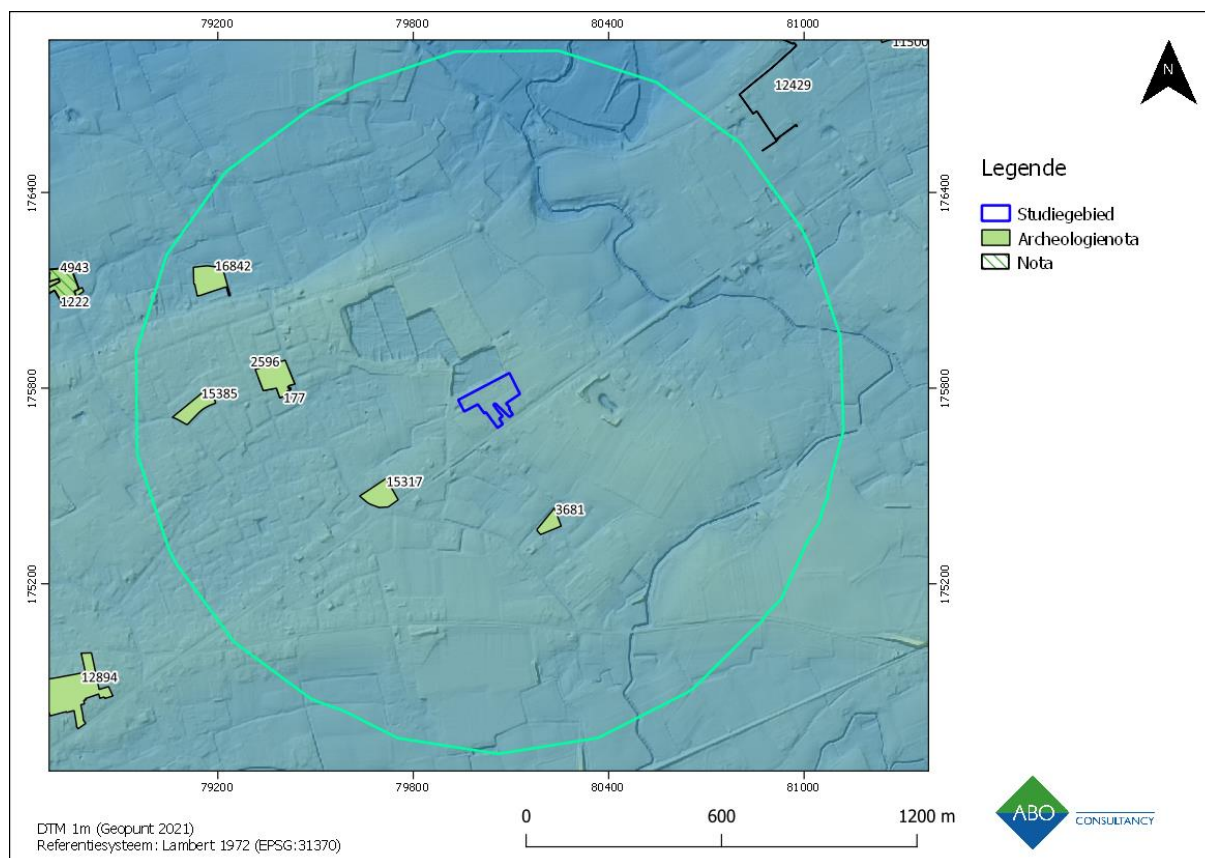
Op deze locatie werd door luchtfotografie een circulaire structuur vastgesteld. Het gaat mogelijk om een grafheuvel uit de metaaltijden.

ID 156463

Op deze locatie werd door erfgoedonderzoek de hoeve t'Goed Ten Broorsche of Ter Pitantie vastgesteld. Het woonhuis werd in 1975 gesloopt. Bij een veldkartering werd gewoon gebruiksaardewerk aangetroffen alsook enkele majolicascherven. De aangetroffen stukken dateren uit de 14de tot en met de 20ste eeuw.

Het talrijke aantal meldingen uit de CAI van sites met walgracht uit de late middeleeuwen weerspiegelt het belang van Desselgem als landbouwgebied aan de oevers van de Leie. Historisch is gekend dat het domein vanaf de Romeinse periode en vermoedelijk eerder een landbouwgebied was. Later ontstaan er grotere domeinen en vanaf de volle middeleeuwen komen deze vruchtbare gebieden in handen van de Gentse Sint-Pieters-Abdij. De vele sites met walgracht tonen aan dat hier een bloeiende landbouweconomie bestond. De nabijheid van de Leie voor transport van graan e.d. heeft hier ongetwijfeld toe bijgedragen. Er werden door middel van veldkartering ook vondsten uit de Romeinse tijd en steentijd gedaan. Deze vondsten gebeuren op de hoger gelegen Kouterrug, waarop zich ook het studiegebied bevindt. De ligging van het studiegebied, op de zuidelijke flank van de Kouterrug is gunstig voor alle periodes, eveneens de steentijd.

3.2.4 ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S WAARVAN REEDS AKTE GENOMEN WERD

Figuur 23: archeologienota's en nota's binnen een straal van 1km rond het studiegebied (Geopunt 2021)

Binnen een straal van 1km rond het studiegebied bevinden zich vijf archeologienota's waarvan reeds akte genomen werd.

De archeologienota met ID 16842 werd opgesteld naar aanleiding van een verkaveling. Het projectgebied zal tot op een diepte van ca. 2,5m-mv verstoord worden. Binnen het gebied is vanaf de 18de eeuw een woning te zien op historisch kaartmateriaal. Er worden landschappelijke boringen, eventueel gevolgd door een steentijdtraject en nadien proefsleuven voorzien (Ryckebusch 2020).

Naar aanleiding van een verkaveling werd een archeologienota met ID 2596 geschreven. Hoewel er op basis van de landschappelijke ligging archeologisch potentieel aanwezig is kon door middel van eerder uitgevoerd vooronderzoek (proefsleuven) binnen het studiegebied worden aangetoond dat er slechts weinig archeologisch potentieel aanwezig is. Er wordt dan ook geen verder onderzoek geadviseerd (Vervoort 2017). De proefsleuven waarvan sprake werden in 2016 uitgevoerd in het kader van de archeologienota met ID 177. Deze werd opgesteld voor een eerdere fase van dezelfde verkaveling. Tijdens dit onderzoek werden slechts 6 recente sporen aangetroffen (Vervoort 2016).

De archeologienota met ID 15385 werd geschreven naar aanleiding van de bouw van drie appartementsblokken. De werken gaan tot ca. 2m-mv diep. Het terrein is gunstig gelegen op een lokale dekzandrug en kent een hoog archeologisch potentieel maar is reeds verstoord door recente bebouwing. Om die reden wordt dan ook geen verder onderzoek geadviseerd (Willaert 2020a).

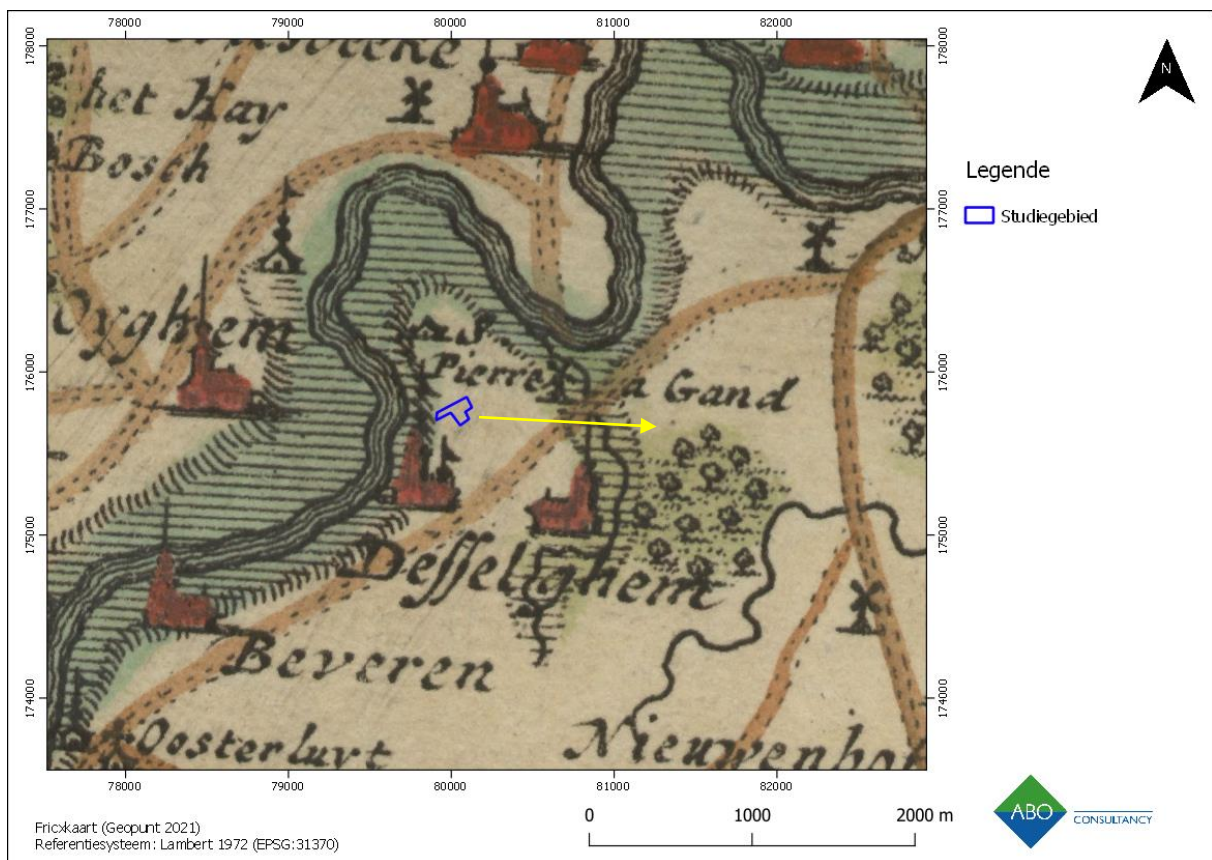
ID 15317 betreft een archeologienota die werd opgesteld naar aanleiding van de oprichting van een retailgebouw, gefundeerd op palen. Rondom komen verhardingen. Op het terrein wordt ook riolering

inclusief buffertanks en regenwatertanks voorzien. Op basis van het historisch kaartmateriaal en de CAI is er een trefkans voor archeologische waarden. Er wordt dan ook een landschappelijk booronderzoek, eventueel gevolgd door een steentijdtraject en proefsleuven voorzien (Willaert 2020b).

De archeologienota met ID 3681 werd opgemaakt naar aanleiding van de geplande verkaveling van een terrein. De beperkte impact van de werken en de geringe oppervlakte van het terrein resulteerden in een advies tot geen verder vooronderzoek (De Kreyger 2017).

3.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1 FRICXKAART (CA. 1712)

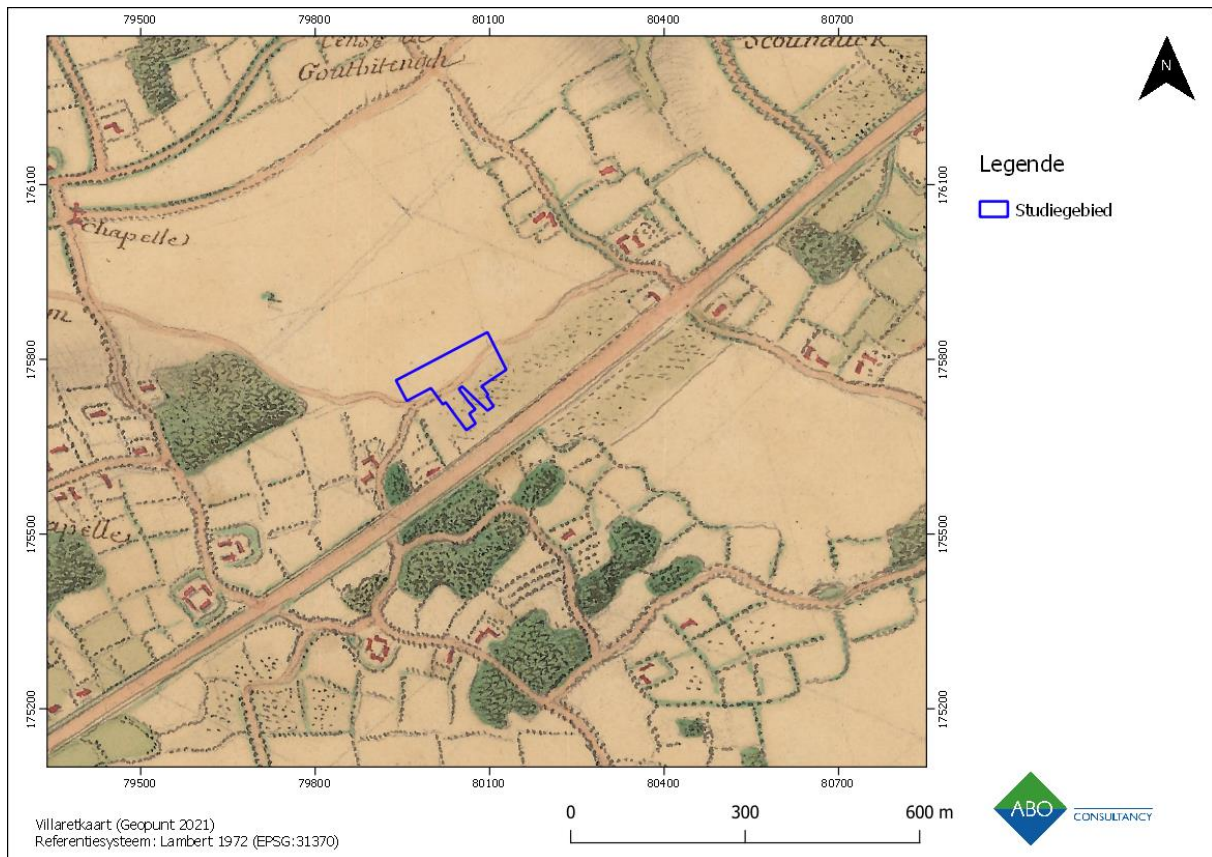

Figuur 24: Fricxkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de Fricxkaart (figuur 24) is het studiegebied iets verschoven. Het dient zich eigenlijk iets meer naar het oosten te bevinden. De correcte locatie werd aangeduid met een gele pijl. Deze verschuiving komt voor gezien historische kaarten niet altijd even correct te georefereren zijn.

Het studiegebied bevindt zich op enige afstand ten zuiden van de meanderende rivier de Leie. Ten zuiden van het studiegebied is een bos aangeduid. Ten noorden van het studiegebied is een weg te zien en ten noordoosten een molen. Gezien de beperkte graad van detail kan er verder weinig uit deze kaart worden afgeleid.

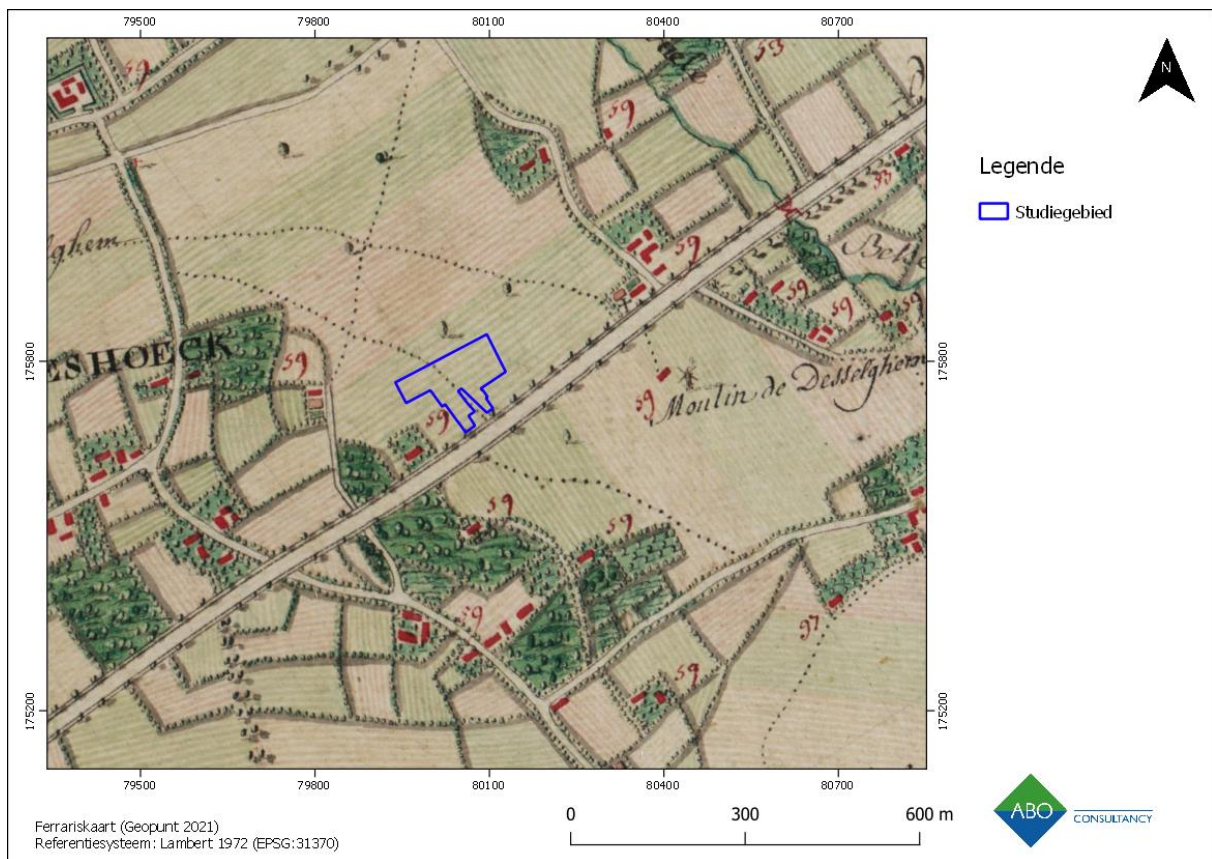
3.3.2 VILLARETKAART (CA. 1745-1748)

Figuur 25: Het studiegebied weergegeven op de Villaretkaart (Geopunt 2021)

Op de Villaretkaart (figuur 25) zien we dat het noordelijke gedeelte van het studiegebied zich binnen akkerland bevindt en het zuidelijke gedeelte aangeduid is als weiland. Door het midden van het studiegebied loopt een kleinere weg van west naar oost. De steenweg tussen Kortrijk en Gent werd aangelegd begin 18de eeuw is meteen ten zuiden van het studiegebied te zien. Ten oosten en westen van het studiegebied zijn een aantal sites met walgracht te zien.

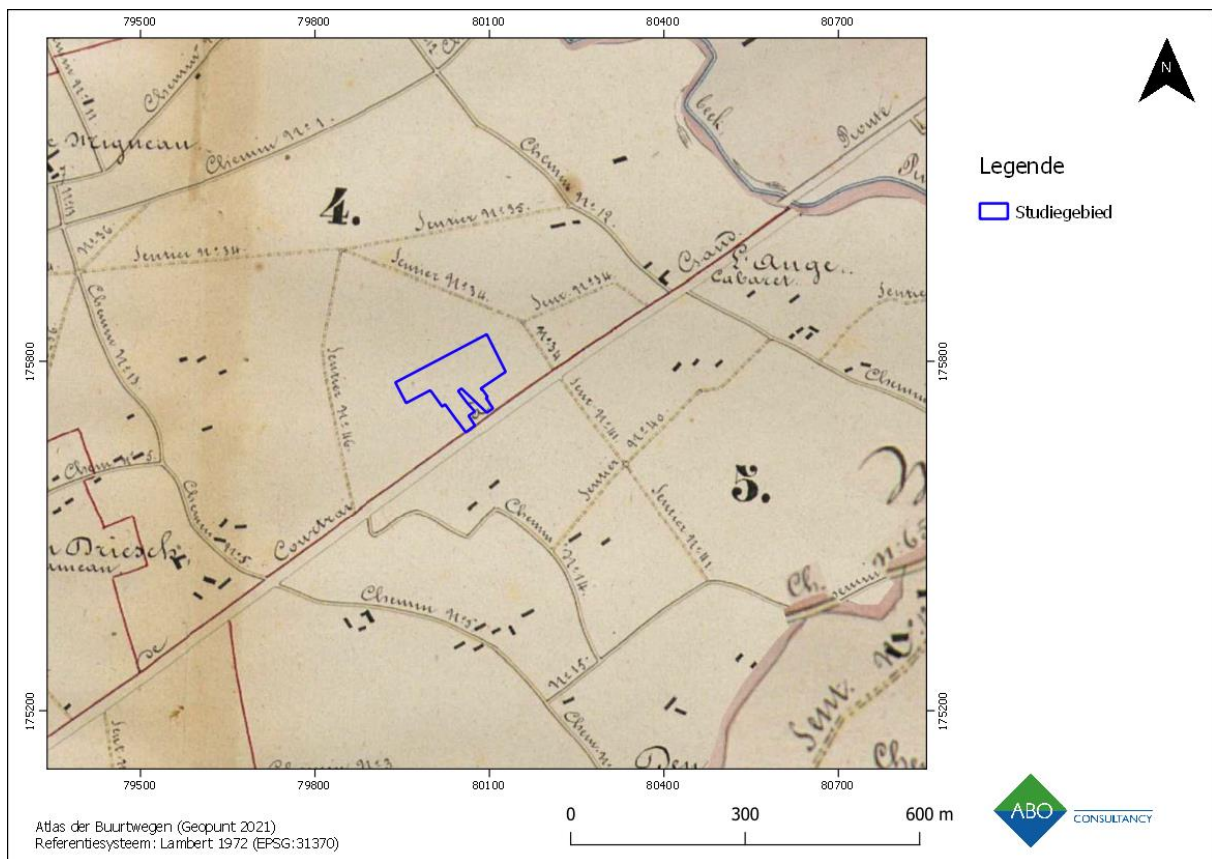
3.3.3 FERRARISKAART (CA. 1770- 1778)

Figuur 26: Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de Ferrariskaart (figuur 26) zien we dat het studiegebied zich nu volledig binnen akkerland bevindt. Ten noorden is van het studiegebied is de steenweg Kortrijk-Gent te zien. Binnen het studiegebied is een voetweg van zuid naar noord te zien. Ten westen en oosten van het studiegebied staan verspreid enkele sites met walgracht aangeduid. Ten westen van het studiegebied staat het gehucht 'Waeshoeck' aangeduid. Ten oosten van het studiegebied staat de molen van Desselgem weergegeven.

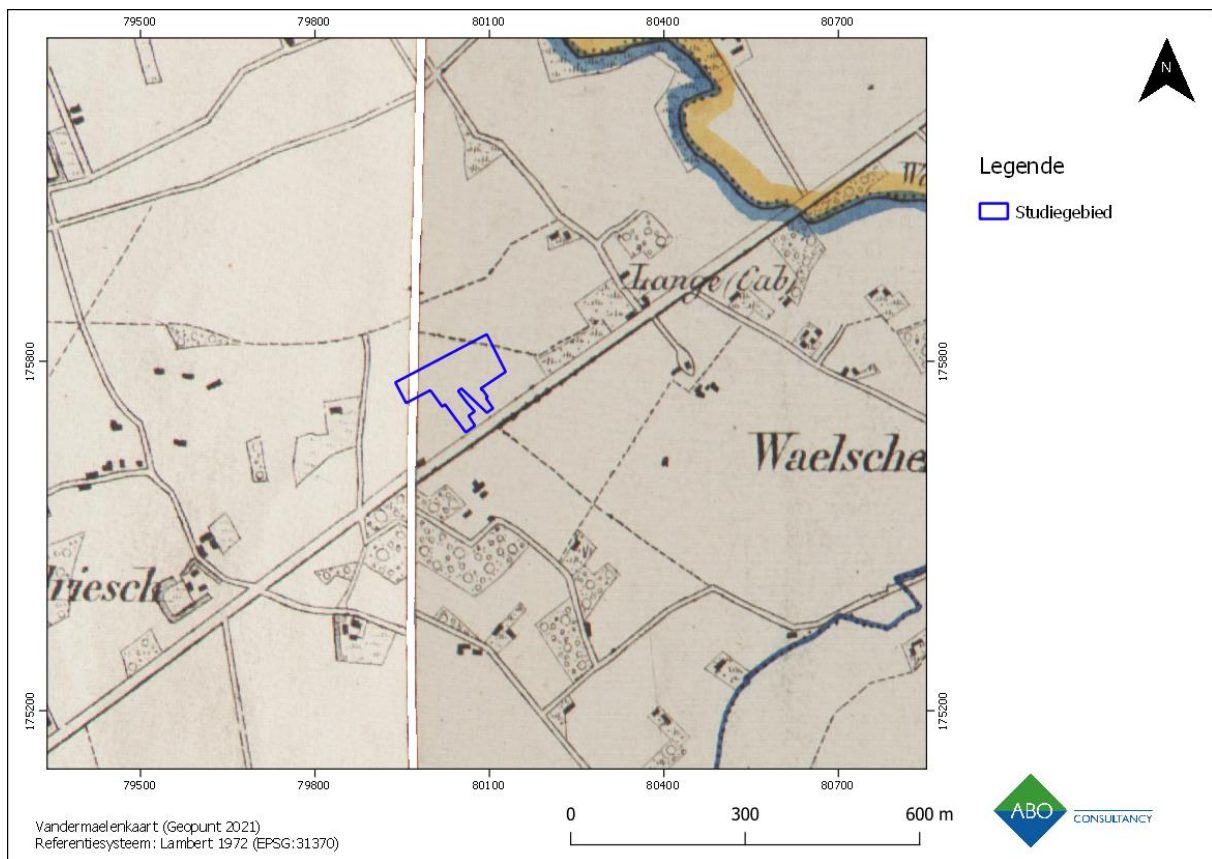
3.3.4 ATLAS DER BUURTWEGEN (CA. 1840)

Figuur 27: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de Atlas der Buurtwegen (figuur 27) zien we een voetweg op enige afstand ten oosten en eveneens ten westen van het studiegebied. Binnen het studiegebied staat geen voetweg aangeduid. Ten noorden van het studiegebied is wel de steenweg Kortrijk-Gent te zien en ten oosten van het studiegebied staat de Schoendalebeek aangeduid. Ten oosten van het studiegebied staat een gehucht aangeduid als 'Driesch'.

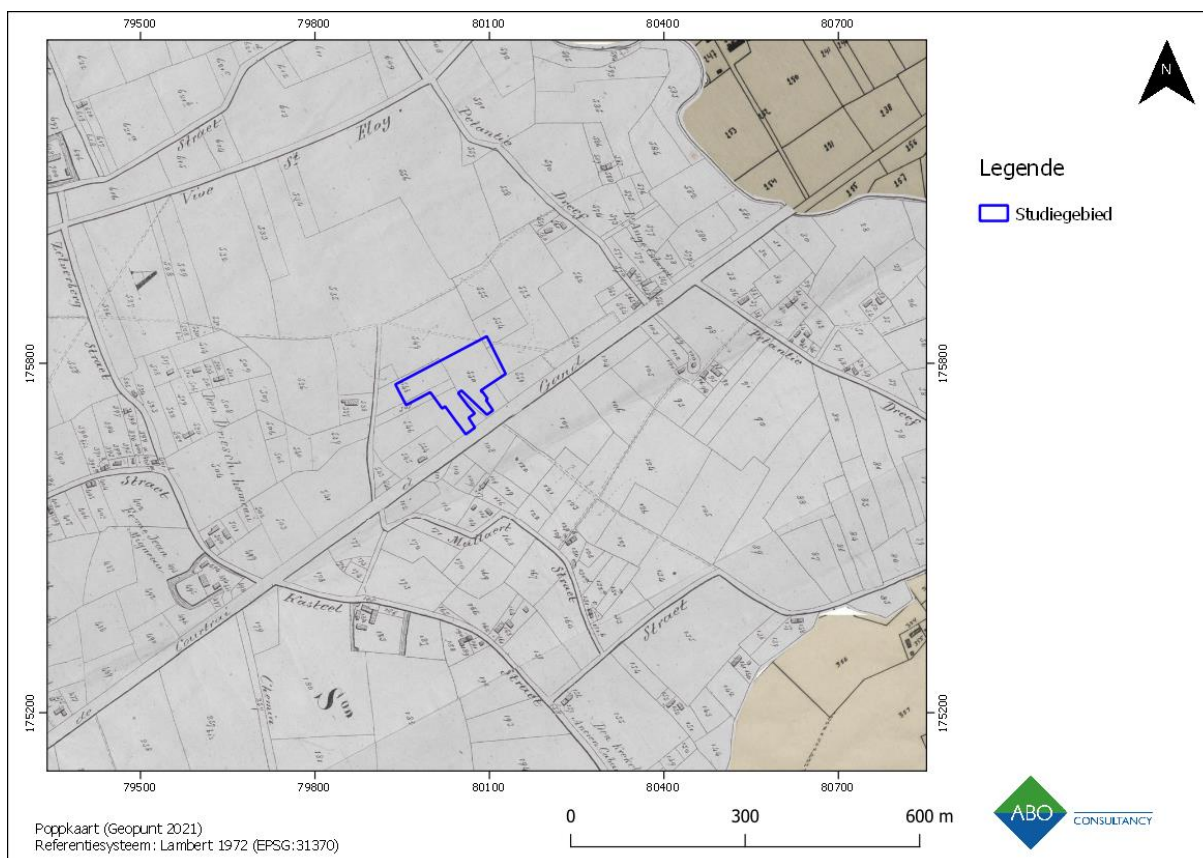
3.3.5 VANDERMAELENKAART (CA. 1846-1854)

Figuur 28: Vandermaelenkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2021)

Op de Vandermaelenkaart (figuur 28) zien we dat zich een voetweg bevindt in de noordoostelijke hoek van het studiegebied. De Schoendalebeek staat hier aangeduid als de Waelsche beek. Ten oosten van het studiegebied staat een site met walgracht aangeduid. De overige sites met walgracht die op de vorige kaarten te zien waren lijken verdwenen.

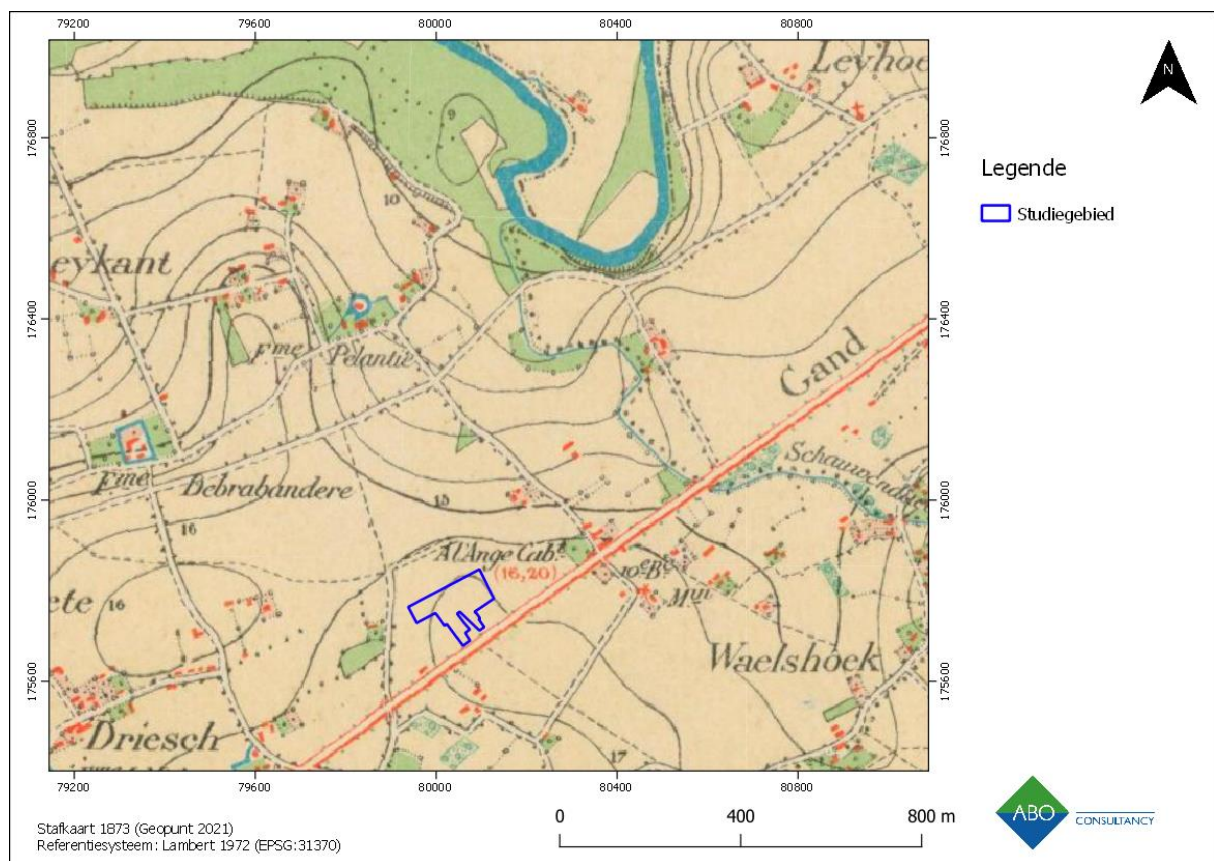
3.3.6 POPPKAART (CA. 1842-1879)

Figuur 29: Poppkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt 2020)

Op de Poppkaart (figuur 29) zien we de wegenis zoals deze heden nog steeds bewaard is ter hoogte van het studiegebied. Binnen het studiegebied is in de noordoostelijke hoek nog steeds een voetweg te zien. Rondom het studiegebied bevinden zich ten oosten en westen enkele woningen. Ten oosten van het studiegebied is een site met walgracht te zien.

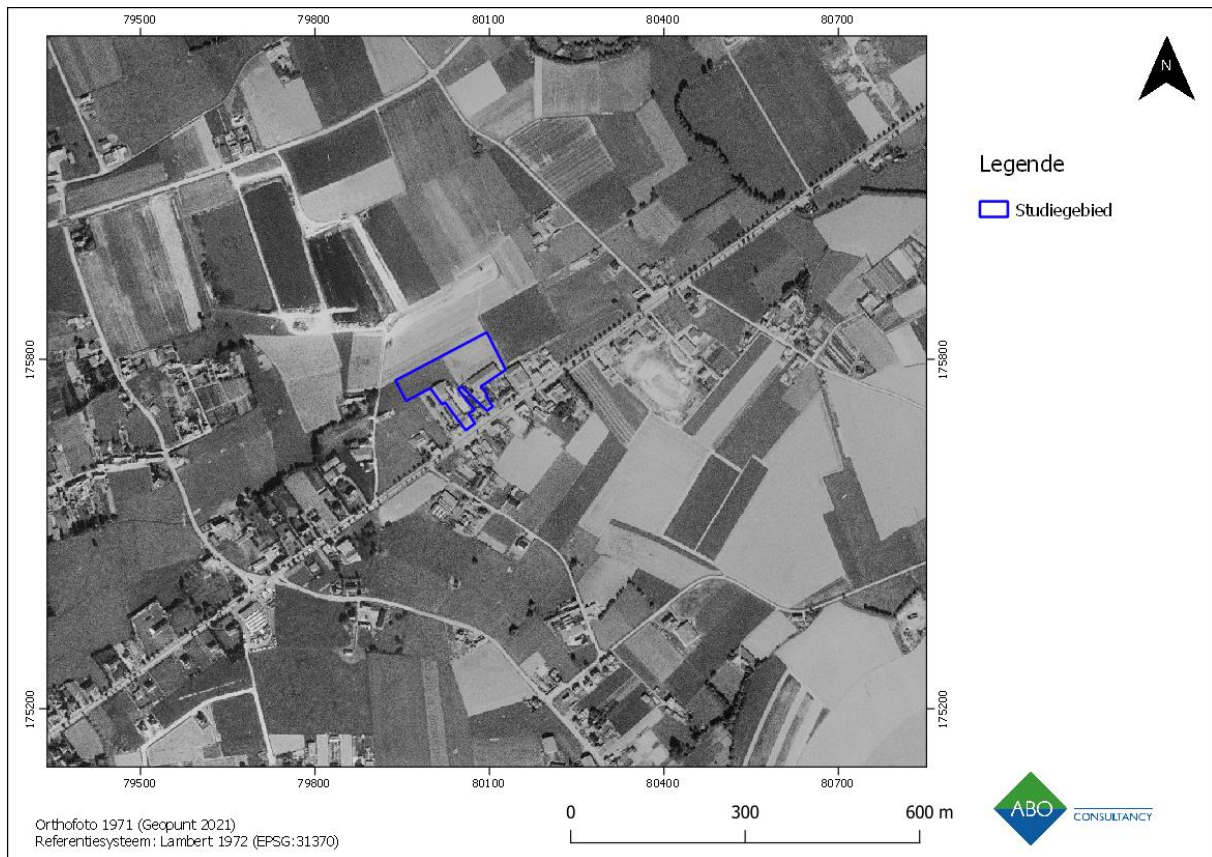
3.3.7 STAFKAART VAN BELGIË 1873

Figuur 30: Het studiegebied aangeduid op de stafkaart uit 1873 (Cartesius 2021)

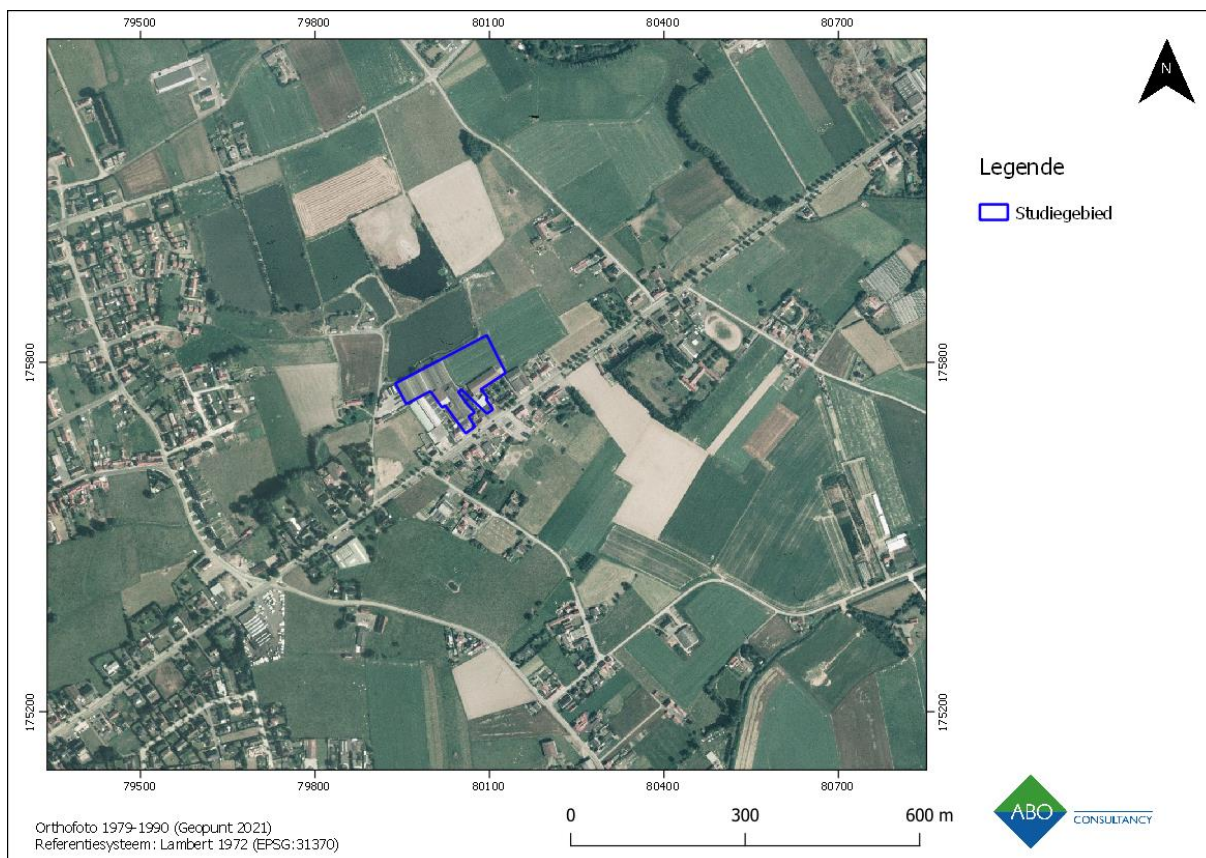
Op deze kaart (figuur 30) zien we op basis van de hoogtelijnen dat het studiegebied zich bevindt op de zachte helling van een kouterrug. Ten noorden van het studiegebied is een steile afdaling in de richting van de Leie te zien. Ook ten zuiden van het studiegebied is aan de hoogtelijnen te zien dat zich hier nog verhogingen in het landschap bevinden. Het gaat in alle gevallen om micro-reliëf.

3.4 RECENTE LANDSCHAPSVERANDERINGEN

Figuur 31: Orthofoto (1971-panchromatisch) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Op deze luchtfoto uit 1971 zien we dat er zich reeds woningen en loodsen bevinden in het zuiden van het studiegebied. Het noorden van het studiegebied is in gebruik als akkerland. Langsheen de steenweg Kortrijk-Gent zijn aan weerszijden bomen te zien. Hoewel moeilijk zichtbaar lijkt op enige afstand ten noorden van het studiegebied de zandgroeve die gestart werd in de jaren '60 zichtbaar.

Figuur 32: Orthofoto (1979-1990) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Op deze luchtfoto uit 1990 zien we dat de bebouwing binnen het studiegebied is toegenomen. In de noordwestelijke hoek en het midden van het studiegebied bevinden zich nu ook loodsen en verhardingen. Enkel de noordoostelijke hoek is nog in gebruik als landbouwzone. Ten noorden van het studiegebied zijn reeds de visvijvers te zien waar zich vroeger de zandgroeve bevond.

Figuur 33: Orthofoto (meest recent) met aanduiding van het studiegebied (Geopunt 2021)

Op deze orthofoto zien we dat het studiegebied nu volledig bebouwd is met loodsen, woningen (aan straatzijde in het zuiden) en verhardingen. De bebouwing rondom het studiegebied is sterk toegenomen. Vooral in het westen is een groot aantal woonwijken verrezen.

4 BESLUIT

4.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke en archeologisch/historische gegevens kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Landschappelijk gezien bevindt het studiegebied zich iets hoger in het landschap, op de zachte, zuidelijke helling van een lokale kouterrug. Iets ten noorden van het studiegebied is er een afdaling naar de alluviale vlakte van de Leie, gelegen op ca. 1km ten noorden van het studiegebied. De landschappelijke inplanting op een hoogte nabij water is ideaal voor bewoning in het verleden en was ook een gegeerde locatie tijdens de steentijd.

Bodemkundig behoort het studiegebied tot de Zandsteek. Het zuiden van het studiegebied staat gekarteerd als type **OB**, een door de mens verstoorte bodem waarbij het oorspronkelijk bodemtype niet meer achterhaald kon worden. Het noordelijke gedeelte van het studiegebied bestaat uit bodemtype **Sbc**, een droge, lemige zandbodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. Dit bodemtype is matig geschikt als akkerland en weinig geschikt als weiland.

Uit de CAI zijn voornamelijk kaartstudies uitgevoerd op basis van de Popp-kaart bekend die telkens duiden op sites met walgracht uit de late middeleeuwen. Dit is indicatief voor de landbouweconomie tijdens de vroege middeleeuwen tot het einde van de nieuwe tijd in deze streek. Vanaf de vroege middeleeuwen bevonden zich hofsteden te Desselgem die later zouden uitgroeien tot domeinen en heerlijkheden. Vanaf de volle middeleeuwen behoorde Desselgem tot de abdij van Gent-Sint-Pieters en werd de landbouweconomie verder uitgebouwd. De Leie speelde een belangrijke rol voor het transport van graan en andere landbouwproducten. De overige meldingen betreffen veldkarteringen met vondsten uit de steentijd en Romeinse periode en een luchtfotografische indicatie van een mogelijke grafheuvel uit de metaaltijden.

Op basis van historische kaarten is het studiegebied vanaf de 18de eeuw onbewoond gebleven. In het midden van de 18de eeuw bevond zich een weg binnen het studiegebied die van noord naar zuid liep. Nadien kwamen er voetwegen voor binnen het studiegebied, telkens met een andere oriëntatie. Vanaf het einde van de 19de eeuw verdwijnen deze voetwegen en is juist nog een voetweg te zien die het studiegebied kruist in de noordoostelijke hoek. Het studiegebied lijkt tot en met de 20ste eeuw steeds in gebruik geweest te zijn als akkerland. Vanaf het midden van de 20ste eeuw is er bebouwing te zien op de zuidelijke helft van het studiegebied die zich gradueel uitbreidt naar het volledige studiegebied. Het betreft hier de huidige bebouwing van loodsen en verhardingen en enkele rijwoningen in het zuiden aan de straatzijde.

Het archeologisch potentieel wordt ingeschat als matig tot hoog op basis van de gunstige landschappelijke ligging. Het is echter niet bekend of de huidige bebouwing en verhardingen binnen het studiegebied mogelijk een verstoring van het bodemarchief hebben veroorzaakt. Op basis van de bureaustudie kan de aan- of afwezigheid van archeologische sites niet bevestigd noch ontkend worden. Gezien de historische achtergrond van Desselgem als locatie voor hofsteden tijdens de vroege middeleeuwen en de evolutie naar landbouwdomeinen kunnen sporen uit de vroege tot late middeleeuwen verwacht worden. Ook sporen uit de metaaltijden en Romeinse periode kunnen niet uitgesloten worden gezien de hoger gelegen landschappelijke ligging en de melding van sporen uit deze periodes in de CAI. Sporen uit de steentijd kunnen gezien de gunstige landschappelijke ligging in de nabijheid van water eveneens niet worden uitgesloten.

4.2 INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Binnen het studiegebied zal de bestaande bebouwing en wegenis worden afgebroken. Aan de noordzijde van het studiegebied bevindt zich ook een laadput die zal gesloopt worden tot op een diepte van ca. 2m-mv. De meest westelijke en oostelijke loods en drie loodsen aan de zuidelijke zijde zullen behouden blijven. Binnen het studiegebied zal nieuwe wegenis worden aangelegd die bestaat uit beton. De gemiddelde diepte van uitgraving hiervoor bedraagt ca. 1,70m-mv.

In het zuidwestelijke gedeelte van het studiegebied komen ondergrondse constructies voor het regenwater en de riolering. Deze gaan tot ca. 4m-mv diep.

Langs de noordoostelijke en zuidoostelijke rand van het projectgebied een smalle groenzone voorzien bestaande uit bomen en struikgewas. Voor de groenzone in het zuiden wordt een talud voorzien van ca. 2m hoog. In het noorden bestaat reeds een groenzone, hier wordt een talud van ca. 1m voorzien.

De diepte van de geplande werken varieert enorm doorheen het studiegebied maar gaat op sommige plaatsen vrij diep. De verstoring door de huidige bebouwing binnen het studiegebied is niet gekend maar zal ter hoogte van de loodsen en verhardingen vermoedelijk vrij beperkt zijn. Bij de aanleg van de taluds dient rekening gehouden te worden met compactie.

Gezien de historische achtergrond van Desselgem als landbouwnederzetting van enige belang tijdens de middeleeuwen is de kans op sporen uit de middeleeuwen groot. Ook sporen uit eerdere periodes, inclusief de steentijd, kunnen gezien de gunstige landschappelijke ligging van het studiegebied niet uitgesloten worden.

4.3 SAMENVATTING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de vernieuwing van een bedrijfsterrein.

- 1) Uit het historische, landschappelijke en archeologische onderzoek (hst. 3 en 4) blijkt dat het studiegebied landschappelijk gunstig gelegen is op een lokale kouterrug ten zuiden van de alluviale vlakte van de Leie. Bodemkundig bestaat het studiegebied uit bodemtype **Sbc**, een droge, lemige zandbodem met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont. Dit bodemtype is matig geschikt als akkerland en weinig geschikt als weiland. De meldingen in de CAI geven vooral sites met walgracht aan gelokaliseerd door middel van kaartstudies. Dit wijst op het belang van Desselgem als landbouwdomein tijdens de middeleeuwen. Bij veldkartering werden resten uit de steentijd en Romeinse periode aangetroffen op de top van de kouterrug.
- 2) De toekomstige werken bestaan uit de sloop van de meeste bebouwing en verhardingen binnen het studiegebied. Enkele loodsen blijven behouden. Nadien zal de wegenis heraangelegd worden op een diepte van ca. 1,70m-mv. Aan de zuidwestelijke zijde van het studiegebied komen ondergrondse constructies (riolering en opvang regenwater) op een diepte van ca. 4m-mv. Langs de noord- en zuidoostelijke rand van het projectgebied wordt een talud voorzien waarop een groenzone zal worden aangelegd. Hier dient rekening gehouden te worden met compactie.
- 3) Het studiegebied is landschappelijk gunstig gelegen op de zachte, zuidelijke flank van een kouterrug in de nabijheid van water. Het archeologisch potentieel wordt ingeschat als matig tot hoog. Er worden vooral sporen verwacht uit de middeleeuwen gezien de historiek van Desselgem als landbouwdomein tijdens de volledige periode van de middeleeuwen. Ook sporen uit eerdere periodes, met name de steentijd, metaaltijden en Romeinse periode kunnen niet worden uitgesloten. **Een beperkende factor is de mogelijke aanwezigheid van verstoring door de 20ste-eeuwse bebouwing en verhardingen binnen het studiegebied, waardoor de bureaustudie geen uitsluitsel kan geven over de aard en bewaring van eventueel aanwezige archeologische resten**

Op basis van bovenstaande argumenten wordt verder onderzoek in de vorm van **landschappelijke boringen** geadviseerd om de bodemgesteldheid binnen het studiegebied in kaart te brengen en na te gaan of er verstoring aanwezig is binnen het studiegebied. Als er geen significante verstoring aanwezig is binnen het studiegebied zullen deze boringen gevolgd worden door een **steentijdtraject** indien nodig en nadien een vooronderzoek door middel van **proefsleuven**.

5 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		6 mei 2021
Toon Moeskops	Business Unit Manager		6 mei 2021
Jan Coenaerts	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		6 mei 2021

6 BIBLIOGRAFIE

CadGIS 2021: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 24 maart 2021).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2021.

De Kreyger F., 2017. Desselgem-Poelstraat. Adegem: De Logi & Hoorne.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2021: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 24 maart 2021)

Geopunt Vlaanderen 2021: Basiskaarten (Luchtfoto 2020, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 24 maart 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 24 maart 2021).

Geopunt Vlaanderen 2021: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 31 maart 2020).

Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2021.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 24 maart 2021).

Ryckebusch L., 2020. Verkavelingsproject Ritsaard-Desselgem. Eke: RAAP België.

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Vanwalleghem A. & Creyf S. 2010: Inventaris van het bouwkundig erfgoed, Provincie West-Vlaanderen, Gemeente Waregem met deelgemeenten Sint-Eloois-Vijve, Desselgem en Beveren-Leie, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen WVL45, (onuitgegeven werkdocumenten).

Vervoort R., 2016. Archeologienota Zilverbergstraat 50-54; Borgerhout: Robby Vervoort Freelance Senior Archeoloog.

Vervoort R., 2017. Archeologienota Zilverbergstraat 48-54; Borgerhout: Robby Vervoort Freelance Senior Archeoloog.

Willaert A., 2020a. Vooronderzoek Waregem-Vlaslaan 1-11. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert.

Willaert A., 2020b. Vooronderzoek Waregem – Gentseweg. Sint-Michiels-Brugge: Ruben Willaert.